

культура

№ 34
2011

і життя

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

ПОСТАТІ › с. 4-5

**«ПАМ'ЯТАЙМО,
ЩО МИ – УКРАЇНЦІ!»**

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО › с. 8

**ПРОДОВЖУВАЧ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ЖИТТЯ НАРОДУ**

ФЕСТИВАЛІ › с. 13

**ЛАСКАВІ
«КРИМСЬКІ ХВИЛІ»**

**Україна. Лиш єдине слово,
А яке проміниться тепло!
«Україна!..» – лине колосково...
Україна – сонце бриль зняло**

Михайло Кулиняк,
міністр культури
України

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

24 серпня – День Незалежності України, який ми відзначаємо як найголовніше свято нашої країни, як результат багатовікової боротьби українського народу за право мати свою державу.

Цей рік є ювілейним – 20-ліття незалежності.

24 серпня 1991-го – дата, яка назавжди ввійшла в історію молодого держави, започаткувала нову епоху в житті нашого народу, законодавчо закріпила його вікові прагнення до національного відродження, духовної свободи, економічного зростання та культурного піднесення.

Двадцять років незалежності – це, водночас, й історія розвитку української культури. Кожного року до свята приурочені різноманітні фестивалі, ярмарки, змагання та інші цікаві заходи.

Із нагоди ювілею нашої держави, у Києві експонуватиметься Всеукраїнська художня виставка до Дня Незалежності України, на Івано-Франківщині відбудеться XIX Міжнародний гуцульський фестиваль, Україною пройдуть культурно-мистецькі акції за участю фольклорних колективів бразильських українців «Барвінок», «Полтава».

Незалежність – безцінне надбання нашої нації. І те, якою дорогою ми підемо і як розвиватимемо нашу культуру, залежить лише від нас. Тому нехай кожен візьме собі за звичку регулярно читати українські газети, журнали, книжки, не забуваючи відвідувати українські вистави, концерти та кінопокази. Тому що культура в нас одна, й саме незалежність держави відкрила дорогу в майбутнє. З традиціями та звичаями, з піснями та музикою, з кіно й фестивалями...

Сердечно вітаю вас із Днем Незалежності і бажаю, щоб це свято принесло тільки любов, щастя, повагу та розуміння.

Будьте горді, що ви – українці, підвищуйте свою культуру, адже культура нації починається з культури особистої.

23 СЕРПНЯ – ДЕНЬ ДЕРЖАВНОГО ПРАПОРА УКРАЇНИ

Із нагоди національного свята на площі Свободи у Харкові розгорнули найбільший національний прапор України. Розміри полотнища рекордні для України: 70х50 м, тобто площа прапора становить 3500 кв. м, його висота приблизно дорівнює висоті 24-поверхового будинку. В патріотичній акції напередодні Дня визволення Харкова, Дня Державного прапора та Дня Незалежності України взяли участь близько 200 активістів.

В українських ЗМІ неодноразово зустрічалася інформація з різних міст про те, що найбільший прапор саме в їхньому місті. Так, на рекорд претендував Дніпропетровськ, який анонсував

розгортання прапора площею 1350 кв. м (35х40 м). У Чернігові в День Незалежності презентують прапор заввишки з 15-поверхову будівлю (35х45 м). Таким чином, харківський прапор за площею перевищує інших претендентів на рекорд майже вдвічі.

Спеціально для патріотичної акції найбільший Державний прапор України виготовили на Харківській фабриці театральних реквізитів.

V ВСЕСВІТНІЙ ФОРУМ УКРАЇНЦІВ У КИЄВІ

19–21 серпня у столиці відбувся ювілейний, п'ятий, Всесвітній форум українців. Цьогоріч участь у представницькій акції взяли 300 делегатів із усього світу, зокрема – по 100 делегатів від східної та західної діаспори, 100 – із різних областей нашої країни. Урочисте відкриття пройшло у приміщенні Національної опери, 20–21 серпня робота продовжилася під дахом Українського дому. Свідченням того, яке велике значення українська влада надає цій непересічній гуманітарній події, яка не має аналогів у світі, став той факт, що Всесвітній форум українців відбувся за організації та фінансової підтримки Міністерства культури України. У його роботі брав безпосередню участь міністр культури Михайло Кулиняк.

Учасників V Всесвітнього форуму привітав Президент України

Віктор Янукович. «Я хотів би, щоб ви знали – я не лише добре знаю ваші тривоги і ваші прагнення. Я зроблю все, щоб ви були спокійні

за Україну та її майбутнє», – підкреслив у своєму вітанні глава держави.

Приємною для присутніх стала звістка про те, що днями Віктор Янукович визначив як невідкладний для розгляду в парламенті законопроект про закордонне українство. А головне – ухвалив рішення про створення окремого державного органу, який займатиметься питаннями зв'язків із українською діаспорою.

Питанням зовнішньої та внутрішньої політики України напередодні 20-річчя Незалежності була присвячена промова міністра закордонних справ України Костянтина Грищенка. Учасники форуму схвально зустріли його роз'яснення щодо перспектив роботи майбутнього державного органу, який вирішуватиме проблеми діаспори не «за остаточним принципом», як відбувалося раніше. Також Грищенко закликав делегатів вносити пропозиції до проекту Державної програми співпраці із закордонним українством, розробленої на період до 2015 року.

Нашому Газетно-журнальному видавництву було особливо приємно спостерігати, яким великим попитом користувалися серед гостей V Всесвітнього форуму українців наші газети «Культура і життя» та «Кримська світлиця», журнал «Українська культура». Гортаючи їхні сторінки, дехто зі співвітчизників із різних кутків світу ледь стримував сльози. Мовляв, якщо у державі, нарешті, відновили вихід таких видань – є надія на гарне майбутнє.

Принадно

Всесвітній форум українців є вищим органом управління Української всесвітньої координаційної ради (УВКР). Він скликається раз на чотири роки. I Всесвітній форум українців відбувся 21–24 серпня 1992 року у Києві. Тоді до столиці нашої держави з усього світу прибули представники закордонного українства, щоб відзначити першу річницю Незалежності України. Під час проведення форуму вперше відбулися засідання відповідних секцій,

на яких розглядалися актуальні питання політичного, економічного, соціального, освітнього та культурного розвитку нової незалежної Української держави.

УКРАЇНА І СВІТ

До 20-ліття Незалежності в Національному музеї історії України представлена ювілейна виставка «Україна і світ». Вона відображає визначні історичні події Української держави, її роль та місце у світовому співтоваристві, а також основні досягнення в різних галузях суспільного життя за останній період. Значна увага надана національним лідерам України, її еліті, тим, хто сприяє соціально-економічному та духовному розвитку нашої держави, сходженню її на передові позиції серед інших країн та інтеграції у світовий простір. Особливе місце на виставці посідають матеріали про участь України у світових інституціях і регіональних європейських структурах. Представлений унікальний експонат – символічний Ключ від Європи, який отримала Україна на час головування в Раді Європи (травень–листопад 2011 р.). Експонуються наукові розробки Інституту електрозварювання ім. Є. Патона (прилад для проведення операцій зі зварювання м'яких живих тканин) та Інституту монокристалів (пластмасовий скінтілятор для міжнародного проекту «Великий адронний колайдер»), що складають достойну конкуренцію багатьом іноземним проектам. Окремий розділ експозиції присвячений науковій праці та побуту української антарктичної станції «Академік Вернадський».

На виставці представлені особисті речі наших видатних співвітчизників: актора Богдана Ступки; балерини Олени Філіп'євої; оперних співаків Лідії Забілястої, Володимира Гришка та Романа Майбороди; популярних артистів Руслани, Ані Лорак та спортсменів Андрія Шевченка і братів Кличків.

Відвідувачі мають можливість ознайомитися з роботами народного художника України, засновника національної школи художнього текстилю та монументально-декоративного розпису Людмили Жоголь, а також відомих далеко за межами України скульпторів Олега Пінчука та Леоніда Козлова. Вони здобули всесвітнє визнання, створюють позитивний імідж нашої держави на міжнародній арені. Їхні успіхи, ентузіазм та прагнення до вдосконалення надихають українців на нові життєві перемоги та звернення.

«КОБЗАР» – ВІЗИТІВКА УКРАЇНИ

Унікальний подарунок рідній державі до 20-річчя проголошення її Незалежності зробив президент Асоціації ювелірів України, відомий добротворець і меценат Сергій Вікторович Цюпка. Він видав «Кобзар» Тараса Шевченка загальним накладом у тисячу примірників. Це подарункове, дуже коштовне за собівартістю, видання. Кілька сот книг уже безоплатно передані державі для презентаційних потреб, останню партію буде подаровано у вересні. Унікальне видання являє собою великоформатну книгу з палітуркою з натуральної, оздобленої художніми тисненнями, шкіри, де на щонайкращому папері видрукувано справді діамантове підґрунтя української духовності. Всі Шевченкові твори ілюстровані малярськими та графічними роботами самого автора. Цей шедевр видавничого мистецтва важить кілька кілограмів і спроможний прикрасити будь-яку музейну чи виставкову композицію. Це – своєрідна візитівка України, на цьому виданні можна присягати, як на українській Біблії.

Коли Сергія Цюпка запитують, звідки в нього така любов до творчості Тараса Шевченка, він коротко відповідає: «Від школи в селі Ведмежому Роменського району, від викладача української мови й літератури і найдорожчої мені людини – мами, сільської учительки Валентини Панасівни Цюпки, яка й нині мешкає у Ведмежому». Взагалі Сергій Вікторович як меценат відомий не лише в Україні: його коштом створено в Києві Музей сучасного образотворчого українського мистецтва, який постійно поповнюється творами сучасних художників, він опікується українською духовністю, допомагає жертвам стихійних лих та й просто тим, хто потрапив у скрутну ситуацію. Та це вже тема окремої розповіді.

Нині ж подякуємо українським ювелірам та Сергію Вікторовичу Цюпку особисто за подарунок до Дня Незалежності України.

Данило КУЛИНЯК,
письменник,
директор Всеукраїнського
благодійного фонду
імені Петра Калнишевського

СВЯТО З НАЦІОНАЛЬНИМ КОЛОРИТОМ

Із нагоди 20-річчя Незалежності України Міністерство культури подбало, щоб святкування не закінчувалося 24 серпня. Воно продовжуватиметься завдяки одразу кільком колоритним міжнародним заходам. Із 24 до 30 серпня у Хмельницькому пройде 12-й Міжнародний фестиваль моностав «Відлуння» – єдиний від України член Міжнародного форуму монотеатру при МІТ, ЮНЕСКО, до якого входять лише 10 фестивалів зі всього світу. Впродовж тижня поціновувачі цього непростого виду театрального мистецтва зможуть побачити 13 вистав, представлених 11 країнами Азії та Європи. Цьогоріч уперше свої моностави представлять гості з Ізраїлю, Молдови, Білорусі, Польщі, Узбекистану.

26 серпня в селі Копачів Київської області розпочнеться Фестиваль «Билини стародавнього Києва IX–XI ст.», який обіцяє бути незабутнім видовищем. І водночас у селі Залізний Порт Херсонської області стартує 5-й Дитячий фестиваль бандуристів «Таврійські зустрічі». 27 серпня

на Рівненщині відбудеться Міжнародний фестиваль духовної музики «Блага вість Пересопниці». Днем пізніше в Івано-Франківській області відсвяткують День народження країни погуцульськи. В місті Косів відбудеться вже 19-й Фольклорно-етнографічний фестиваль, який проходить в одному з міст Гуцульщини, починаючи з 1991 року. Також, 28 серпня в Закарпатському регіоні розпочнеться колоритне фольклорне свято «На Синевир трембіти кличуть». До участі у фестивалі залучаються найкращі аматорські фольклорні та професійні колективи області та України, запрошуються гості із сусідніх держав. У рамках фестивалю кожна сільська рада Міжгірського району розгортає виставку виробів декоративно-прикладного мистецтва, а сільські аматори, під супровід троїстих музик, виконують характерні для їх села народні пісні, коломийки. Тут же буде представлена виставка-продаж традиційних страв Закарпаття.

Яна ЛЕВИЦЬКА

СМАЧНИЙ ПОДАРУНОК НА ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

24 серпня 2011 року на проспекті Юності відбудеться презентація найбільшого короваю, на яку запрошені представники Книги Рекордів України. Це буде прийнятний подарунок мешканцям та гостям міста від депутата Вінницької обласної Ради Наталії Гетце, яка є автором ідеї та організатором процесу створення «диво-короваю» як символу української гостинності. «Ми хочемо, щоб наш коровай став символом достатку і єдності Вінниччини, що є частиною нашої України. Традиція випікати коровай давня, як і сам наш на-

род. Коровай завжди випікають на свята. Тому ми вирішили, що таке велике українське свято, як День Незалежності, повинне бути прикрашене й освячене традиційним українським обрядом – випіканням і частуванням короваєм. Коровай – це священний хліб українців, він вважається символом достатку, сонця та родючості», – зазначила Наталія Гетце.

Коровай-рекордсмен – це п'ятирусний виріб вагою 1500 кілограмів, займає площу більше 16 квадратних метрів (4000 на 4300 см), проте він вражає не лише своїми розмірами, але й приємними смаковими властивостями, в чому особисто зможуть упевнитися всі мешканці та гості міста, які завітають на свято. На його виробництво було витрачено близько 175 кг цукру, 2000 яєць, 350 літрів молока, 44 кг дріжджів, 50 кг селянського масла, 11 кг меду, 9 кг ванільного цукру, 18 літрів олії, 10 літрів горілки та 1 тону борошна вищого ґатунку. Він буде не лише велетенський, а й випечений за всіма канонами, за старовинним українським рецептом, прикрашений за національними традиціями.

ФАРФОРОВЕ ДИВО

У Національному музеї українського народного декоративного мистецтва з 23 вересня вперше в Україні експонуватимуться унікальні вироби фарфорового заводу А. М. Міклашевського, який діяв упродовж 1839–1861 рр. у с. Волокитин Чернігівської губернії (нині Сумська область). На виставці буде представлено понад 350 творів із колекцій Національного музею українського народного декоративного мистецтва,

Київського національного музею російського мистецтва, Сумського обласного художнього музею ім. Н. Онацького, Харківського художнього музею та приватних зібрань. Це декоративні вазы, скульптура малих форм, фігурні посудини, утилітарні речі та предмети інтер'єру, зразки чайного, десертного та столового посуду, деталі порцелянового іконостасу з Покровської церкви с. Волокитин, зруйнованої у 1956 р., а також фарфорова люстра з кабінету А. М. Міклашевського (1811–1895) – власника маєтку і засновника заводу. У художньому оформленні волокитинських виробів простежуються впливи різних стилів: і готичного, і античного, проте перевага надається художньому напрямку «друге рококо», відомому й водночас суперечливому стилю середини XIX ст., який особливо виразно виявився в декоративних вазах, посудних формах, футлярах для годинників, у предметах інтер'єру. Стиль «друге рококо» відзначався складними формами, орнаментом у вигляді різномірних завитків, переважанням елементами рельєфного оздоблення (квіти, фрукти, птахи), поліхромним розписом, золоченням.

Найбільш цікавою сторінкою діяльності підприємства була фарфорова пластика: зображення відомих історичних постатей, героїв літературних творів, середньовічних лицарів, мушкетерів, прекрасних панянок, фігурки на побутову селянську тематику, комічна та анімалістична скульптура тощо. Найвідомішою серед них є скульптура «Українка».

Ці та інші вироби Волокитинського фарфорового заводу можна буде побачити на виставці, яка працюватиме до 30 листопада.

ПОФАНУФЕСТ – ЧИСТА ТВОРЧИСТЬ, ЩО ЙДЕ ВІД ДУШІ

З метою розвитку та популяризації зеленого туризму в області на березі річки Південний Буг, біля архітектурної пам'ятки XIX століття – Соломівського водяного млина відбувся літературно-музичний фестиваль «ПоФануФест», на якому люди щиро і щедро діляться плодами своєї творчості.

Захід проходив за організаційної підтримки управління культури і туризму облдержадміністрації, відділу культури і туризму Гайворонської районної державної адміністрації. Його безпосередні організатори – ініціативна група молодих людей села Соломії. Серед учасників фестивалю – молодь із Кіровоград, Києва, Умані, Львова, Дніпропетровська та інших куточків України. Більше ста чоловік взяли участь у літературних читаннях, поетичному слемі. Відбулися виступи таких музичних гуртів, як «SOKOLOVSKIY», «Карт-бланш», літературно-музичного дуету «Без права спрощення». Під час роботи фестивалю гості мали змогу побачити і придбати вироби ручної роботи Яни Гуменної, покуштувати смачну рибну юшку, взяти участь у конкурсах і забавах. Подібна творча зустріч на теренах Кіровоградської області проходила вперше, і судячи з того моря позитивних емоцій, що вона подарувала усім учасникам, цей захід буде мати продовження в наступному році.

В ГОСТИНАХ У МИТЦЯ

У селі Козичанка Макарівського району, що на Київщині, відбулися ювілейне літературно-мистецьке свято «Літні зустрічі в «Садібі Марчука» та звітна виставка живопису «Козичанка – перлина Полісся». Цьогоріч виповнюється двадцять років, як заслужений художник України Анатолій Марчук започаткував проект, щоб об'єднати митців різних поколінь і творчих уподобань в їхніх оригінальних авторських світобаченнях та мистецькому осмисленні України через

природу й культуру свого народу. Не менш важливо для автора ідеї залучити місцеве населення до культурного життя та діалогу з митцями. «У проекті взяли участь заслужені художники України Ігор Мельничук, Василь Федорук та Анатолій Зорко. На концерті виступили, зокрема, заслужена артистка України Світлана Мирвода та лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Анатолій Паламаренко», – повідомив Анатолій Марчук.

У рамках дійства проводилися пленери, симпозиуми, літературно-мистецькі заходи, круглі столи, поетичні вечори.

Завдяки господарю заходу, за результатами мистецьких пленерів була заснована Макарівська картинна галерея. Експозиція щороку поповнюється новими творами.

«Пам'ятаймо, що ми – українці!»

Ексклюзивне інтерв'ю для «Культури і життя» Героя України, видатного українського поета, лауреата Шевченківської премії, голови Українського фонду культури Бориса ОЛІЙНИКА

МІЙ БОРГ

Я тим уже боржник,
що українець зроду:
Бо доля, певно, в гуморі була,
Коли у посаг нам давала землю, й воду,
І голубого неба в два крила.

Мій ситий чорнозем плодючий, наче жінка.
Історія глибока, аж отерп.
Це, мабуть, тільки в нас
на золоті обжинки
Завжди напохваті
зі сміху литий серп.

Зайди в моє село – куди твому едему:
Ставок. Хрущі. Гаїв зеленограй.
А молодик такий, хоч зараз в діадему
Даруй своїй Чурай.

Багата моя Січ була не п'яним скопом –
Могутніми синами! І коли
Панічно борсалась перед врагом Європа,
Я вислав їх на смерть,
щоб ми і ви жили.

Мицнюща моя кров! Жаркіша від огнива.
І, певно, недарма татарський людолов
Вогонь моїх дівчат висмоктував квапливо,
Щоб освіжить свою уже осінню кров.

Женуть потужний сік мої гучні городи
В округлість кавунів, картоплі й цибулин.
Заходь і вибирай, як в тебе недороди.
У двері входь.
У вікна вже були.

Я – всесвіту боржник: не кожному вточило
Такого, як мені, пісненого вина.
То пригощаю: пий і прилучай до сили,
Хмелій і веселій – доволі вам і нам.

Не кожному така судилась
вечорова
Тужава туга – неба досягти.
То я подарував у всесвіт Корольова –
Нехай і вам щастить безмежжя осягти.

Ні, я не обраний на ролю месіанську.
Усе, що мав, і все,
що на віку
Дісталось мені від долі-посіванки,
Несу його на спільну толоку.

Це щастя – мати у вселенськім домі
Свої борги і місце у строю...
Я всесвіту боржник!

Але комусь одному –
Не був. Не є. Й не буду.
І на тім стою!

– Борисе Іллічу, ми не випадково починаємо інтерв'ю, на яке Ви зголосилися в переддень ювілейної для держави дати – 20-річчя Незалежності України саме для газети «Культура і життя», з Вашого вірша «Мій борг», написаного понад сорок років тому... Згодьтесь, поезія громадянського звучання безсмертна. І все ж, повернемося до серпня 1991-го. Згадайте той настрій в Україні і у Вашій душі...

– Тоді я обертався в Москві – як депутат Верховної Ради Союзу. Пригадую, коли в Кремлі до нашого відділу зайшла московська телевізія і кажуть: «Сьогодні в Україні прийнята Декларація незалежності» – і попросили мене дати інтерв'ю. В результаті я привітав своїх співвітчизників через Центральне телебачення. А мені апаратчики з ЦК потім кажуть: «Ты что там раздаешь оценки?» А я запитую: «Ну а як же? Ми ж із вами проголосили плюралізм думок». А вони мені: «А ты что этих сепаратистов приветствуешь?» Оце я таким пам'ятаю той день. А потім – переворот, ГКЧП. І я вже був у списках на арешт. Дякувати Богу, обійшлося...

Події в Україні ми тоді в Москві сприйняли з радістю. Бо незалежність – це священне право кожного народу. Єдине, про що я говорив і тоді, і зараз повторюю: незалежність – це не означає відійти на свій хутір, відсторонитися від усіх, прив'язатися очкуром від шаровар до стріхи і ходити довкола. Це просто хуторянство.

Тому не треба розривати живих зв'язків між своїми колишніми республіками, а необхідно працювати. До речі, націонал-круті патріоти тоді говорили приблизно так: тепер нам ніхто не потрібен, ми найпотужніша, найкраща республіка в економічному сенсі, ми самодостатні... Бо, мовляв, годували Союз... А потім виявилось, що не ми одні годували Союз. Коли кинулися, а в нас і того нема, і того нема, бо все поставлялося із загального котла...

Здобули ми незалежність, а тепер можемо говорити про її суть. Висловлю свою думку: в тому форматі Союзу ми були більш незалежні, ніж зараз, тому що за нами був щит великої держави. І ніякий Буш чи Обама не могли і пальцем ткнутися сюди і вказувати, що нам робити. А зараз, бачите, що робиться. Міжнародний валютний фонд друкує гроші, скільки йому потрібно. Гроші

ці друкуються в Лондоні, відомо чийм сімейством. Вони засідають, визначають ціну унції золота... А ми думаємо, що це все незалежність. Так само залежна і Америка. Вони тільки друкують ті папірці, які не підкріплені золотом. Десь у 70-х роках вони добилися, що еквіваленту золотого не треба мати, отже, надрукують скільки захочуть... А команда іде від відомого клану Ротшильдів. Так що і ми потрапляємо в цю залежність.

Я дивуюся політиці нинішньої Росії. В мене таке враження, що там правлять не росіяни і не слов'яни. Як можна вимагати таку ціну за газ? Вони хочуть нас посварити, пропонують газово-транспортну систему поділити. За білоруським варіантом. Ну хіба це по-братськи? Ні, це вже навіть не по-людськи.

– Здобуття незалежності виявило і сильні, і слабкі наші сторони?

– Ну от, будь ласка, у нас проблем раніше з росіянами не було. Історично – ми їм давали і вони нам давали чортів. Що було, те було. Але я вам скажу – ними теж правили німці під гаслом Романових. А тепер незрозуміло – як можна напругу розривати зв'язки, провокувати розбрат... Не віриться, щоб слов'яни так чинили...

Наше головне нещастя – комплекс вторинності. Ми в чужій системі геніальні... Подивіться на російську літературу – вона ж майже наполовину творена етнічними українцями... Включаючи Чехова, який гордився, що він – українець, Достоєвський, особливо Гоголя. Гоголь у Росії вважається великим руським. Ми й не проти – російськими буквами писав... А так – він геніальний український, слов'янський письменник.

От цікаво. Тільки надходить час будувати свою державу – обов'язково перегриземось. Поки ми гриземось, нами правлять знову ті ж самі. Відтак вважаю, що зараз у нас позірна незалежність. Її ще треба відвойовувати. Усвідомити, що ми – господарі на своїй землі. Так, 40 відсотків у нас говорять російською мовою, та ж ніхто не проти! А вимагають, щоб вона була другою державною. І найрвніше вимагають надати чат державності, як правило, російськомовні українці. Виходить, із усіх мов на світі найважча для вивчення українська. Чому? Тому що вже протягом півтисячоліття деякі українці не

1969 р.

Зі збірки «На лінії тиші»

можуть вивчити рідної мови. А ми російську спокійно вивчили.

Так що незалежність – це священне право кожного народу. Як він ним розпорядиться – це ми вже побачили. Отож, треба говорити те, що є, а не те, що комусь хочеться.

– А якщо дивитися на світову практику, на світову спільноту, яка країна могла б бути прикладом для України зі схожим шляхом розвитку? Хто, на Вашу думку?

– Подібна? Ну взяти хоча б Польщу. Якби туди лізли треті, вказували, що робити гордому поляку, або казали: ви повинні мати другу державну мову. Раз – і шаблі наголо. А ми такі вже толерантні. Але якщо, не доведи, дійде до вибуху, згадайте гайдамаків. Там різали все, що паном звалось. Не треба наш народ доводити до краю.

А так він терплячий. Хитрує трохи. Як правило, сам себе обкрутить круг пальця. А по натурі добрий народ. Подільчивий. Полається і поділиться. По талановитості теж. По мелодії мови ми йдемо на рівні італійців. У нас багато голосних, мало шиплячих. Пісенний народ.

Ми витримали свою ідентичність на піснях і баладах, легендах, бо блокували і забороняли нашу рідну мову. Якщо вона після 113 заборон збереглась, хоч дехто й досі вважає, що це наречіє (сміється). А наречіє – це є ж правило, що мова, яка має свої регіональні діалекти, вважається самостійною. Ви послушайте, як гуцули говорять!..

Або полтавці. Я – безнадійний оптиміст, я твердо переконаний, що ми все одно переможемо. Але зараз треба втриматися. Звичайно, треба було б краще оточення Президенту мати. Хоча прекрасному немає меж...

– І все ж таки, що дала незалежність Україні позитивного за 20 років, що ми маємо на сьогодні?

– Передусім, це свобода слова. Уявляєте в той наш період, щоб із вами отак спілкувались? Проте і тут ми перебираємо міру. Це вже не свобода, а розгул свободи. Але це таки здобуття. У нас стосовно свободи слова, ще раз скажу, по демократії, свободі слова хтозна чи знайдуться рівні.

Однак коли під свободу відкриваєш державні секрети – ну є ж елементарні речі, продаєш державні секрети, це вже злочин. Є своя держава. Вона вистраждана поколіннями. Але чому нам підказують, як жити? Ми так і не навчилися виходити із вторинності на першу роль і брати кермо управління в свої руки і не допускати, щоб якийсь Міллер нам вказував скільки і за що платити. Треба виховувати в собі відчуття хазяїна, а не квартиранта. Ми самодостатня нація.

Єдине, на жаль, не маємо середини. У нас або воїни, перед якими і досі світ шапку знімає, або яничари. Як нам потрібний середній клас! Нормальних українців, які не рвуть на собі сорочку, а працюють. Як, скажімо, той же Петро Тимофійович Тронько, якому не треба перебудовуватися, він усе життя працював на Україну, не рвав на собі сорочки і досі в 90 з чимось років працює на Україну. Світла голова. Або той же Патон. За ним академія, наука ціла стоїть. Він – світова величина. Але ви до нього можете зайти, він вас вислухає. І не буде кричати, що помре за Україну. Бо він для неї працює. І це не награно.

– Якщо повернутися до тих подій, коли Кравчук згодився на дострокові президентські вибори... Скажіть, якби він не згодився, щоб це змінило в перебігові історичних подій в Україні?

– Я думаю, що Кравчук і другі вибори виграв би, але в одному готелі перед цим засіли відповідні хлопці і сказали, що повинен бути Леонід Данилович. А якби був Кравчук, це зовсім інше, він пройшов вишкіл, а за характером – спокійний дядько. Вмів ходити між крапельками дощу, як говорять. То це слава Богу, таким і повинен

бути керівник держави. Якби він залишився, а спочатку не хотів іти на другі вибори, це в останню хвилину його переконали. І то він виграв у першому турі на кілька мільйонів голосів. І раптом – виграв Кучма...

Однак я думаю, що нормально все йде. Але поки що ми на інше не заслуговуємо, коли дозволяємо ходити по наших головах. Отже ще не зовсім визріли...

– І скільки часу потрібно, щоб нації визріти?

– Резерви у нас – морально-етичні, інтелектуальні, духовні – незглибима висота і глибина. Так що треба тільки, аби ми брали кермо управління в свої руки, а не нам нав'язували щось зовні. От братки понакупляли цих мандатів, а куди ж ми дивилися? Ми, українці, дивний народ. Вибираємо таких братків, потім клянемо й знову їх обираємо. Хочемо когось облапошити, а нас уже самих обійшли... Це завжди українці так.

– А тепер, Борисе Іллічу, запитання як до поета. Як Вам пишеться зараз? Чим хочете порадувати читацький загал?

– Та нормально.

– Ви впродовж багатьох років очолюєте Український фонд культури. Що б Ви у цій іпостасі побажали читачам газети «Культура і життя»?

– Пам'ятати, хто ми, пам'ятати, що ми – українці. А українці завжди були відкриті серцем до всіх суцільних народів на землі. У них не було богообраності. Українці вважають, що всі до єдиного народи – богообрані. Я щасливий, що народився в Україні. І ви теж?

– І я теж.

– Безперечно, я люблю свій народ. А інакше і не може бути, але я поважаю й інші народи.

– Дякую, Борисе Іллічу, за інтерв'ю. Зі святом Вас.

– Дякую. Взаємно.

Юлія ПАСАК
Фото авторки

Зі збірки Бориса Олійника «НА ЛІНІЇ ТИШІ»

ВИБІР

Над штормом, над шабельним
зблиском,

Над леготом теплим в житах
Гойдається вічна колиска
Маятником Життя;

Життю – ні кінця ні начала,
І вічно по колу землі:
Комусь – лебеді від'ячали,
Когось – веселять журавлі.

Один передбачливо очі
Прикрив ще за крок від межі,
Ввійшовши клітиною ночі
Тихенько: чи жив, чи й не жив?

А інший – на кроки не міряв:
Летів, і зривів,
і... згорів,
І люди відкрили в сузір'ях
Зіницю нової зорі.

Коли б загадали:
– Хочеш,
Одне лише слово твоє –
І вища – лаврова! – почесь
Чоло твоє об'їв'є, –

Я б вибрав найвищу почесь:
У чистім і чеснім бою
На чорному мрамурі ночі
Зорю записати свою!

В день ясний і в ночі горобині,
В рідній чи в далекій стороні,
Ти в моєму серці, Україно,
Думою Шевченка гомониш.

Вийду, стану рано-пораненьку
На лугів отаву молоду,

Де сини Ватутіна й Довженка
Борозни за обрії ведуть.

До твого ясного неспокою,
До твоїх натомлених долонь
Припаду дніпровою сагою,
Райдугами вистелю твій сон.

А як вечір срібними човнами
Пропливе між парами в саду,
Над твоїми чистими думками
Зіркою щасливою зійду.

Мати сіяла сон
під моїм під вікном,
А вродив соняшник.
І тепер: хоч бурян, хоч бур'ян чи туман,
А мені – сонячно.

Мати сіяла льон
під моїм під вікном,
А зійшло полотно.
І тепер: хоч яри, хоч вітри кризь бори,
А я йду все одно.

Мати сіяла сніг,
щоб він м'яко – до ніг,
А вродило зілля.
І хоч січень січе, а мені за плечем
Журавлі журавлять.

Мати сіяла хміль,
щоб дівчат звідусіль
Станом я знаджував,
А вони, як на сміх, проминали усі,
Все ж одна – зважилась.

Мати вибрала льон.
І вино вже давно
Хмільно так хмелиться.
І з-під крил журавлиних
мені під вікно
Листопад стелиться.

Тільки квітом своїм
при моєму вікні
Не опав соняшник.
Я несу його в світ,
щоб не тільки мені,
Щоб і вам – сонячно.

І вийдуть по музу...

І вийдуть по музу
майбутні поети
На станції...
А ми хоч в сонетах...
А ми ж хоч в сонетах
Зостанемось?

Новітній Тичина
на штампи охрипли

Повстане.
А ми вже архівом...
А ми вже архівами
Станемо.

Прийдешні Сократи
до сумі ітимуть

Крізь сутінь...
А ми вже перейдем
і станем клітинами

Суті.
Тому і землею,
своєю землею,

Ми стали,
Що рвались у небо,
а Землю зорею
Вінчали.

І як на землі б
не здавалось поетам
Затісно,
Куди б не літали
вони у ракетах
За піснею, –

Все'дно їм до нас
путь-дорога остання

Провисне,
Бо ми тоді станем...
Ми вже тоді станемо

Піснею.

Батьки і діти! Діти і батьки!
Нерозділиме і одвічне коло.
Ми засіваємо життєське поле,
І не на день минуций –
на віки.

Між нас не ляжуть вирвами роки,
Бо ваша кров пульсує в нашій долі...
Батьки і діти... Діти і батьки...
Нам нічого ділить на спільнім полі.

Оцих тополь приречений кортеж
Довічно супроводить Україну,
І традиційні верби, і калина –
Все батьківське, але й синівське – теж!

Одне воно, як матір в нас одна.
Як перше слово – і останнє слово.
Як шабля незагублена Сіркова
І Лисенкова дума неземна.

Я зрозумів тривогу ваших душ:
Чи діти спадок збережуть великий?
Але – повірте! – краснодонський шурф
Вивчає і мене крізь лінзу крику.

І я по горло – в льодовий Сиваш,
І я за бруствер вириваюсь раптом,
Коли комбат жбурляє в небо прапор,
Так само мій,
як і по праву ваш!

Все наше – од росинки на вікні
До вічної Тарасової муки –
Передаю синам своїм і внукам,
І не на день минуций –
на віки!

Любіть Україну

ПРАПОР

Синій, як море, як день, золотий —
З неба і сонця наш прапор ясний.
Рідний наш прапор високо несім!
Хай він, ушлявлений, квітне усім!
Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
Гляньте, жита в ньому золото ллють.
З жита й волошок наш прапор ясний.
З неба і сонця, як день весняний.

Олександр ОЛЕСЬ

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов садом рясним,
сіє вона над віками...

Любіть Україну всім серцем своїм
і всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна
в просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
і в кожному серця ударі,

у квітці, в пташині, в електровогнях,
у пісні у кожній, у думі,
в дитячий усмішці, в дівочих очах
і в стягів багряноту шумі...

Як та купина, що горить — не згора,
живе у стежках, у дібровах,
у зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
і в хмарах отих пурпурових,

в грому канонад, що розвіяли в прах
чужинців в зелених мундирах,
в багнетах, що в темі пробивали нам
шлях до весен і світлик, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
і сльози, і все до загибелі...
Не можна любити народів других,
коли ти не любиш Вкраїну!..

Дівчино! Як небо її голубе,
люби її кожну хвилину.
Коханий любить не захоче тебе,
коли ти не любиш Вкраїну...

Любіть у труді, у коханні, у бою,
як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою —
і вічні ми будемо з нею!

Володимир СОСЮРА

УРИВОК З ПОЕМИ «СЛОВО ПРО РІДНУ МАТІР»

Хто може випити Дніпро,
Хто властен виплескати море,
Хто наше злото-серебро
Плугами кривди переоре,
Хто серця чистого добро
Злобою чорною поборе?

Настане день, настане час —
І розліється знов медами

Земля, що освятив Тарас
Своїми муками-ділами,
Земля, що окрилив Тарас
Громовозвукими словами.

Хіба умерти можна їй,
В гарячій захлунуться крові,
Коли на справедливий бій
Зовуть і дерева в діброві,
Коли живе вона в міцній
Сім'ї великій, вольній, новій?

Максим РИЛЬСЬКИЙ

ДОБРИЙ ДЕНЬ, УКРАЇНО МОЯ!

Струмок серед гаю, як стрічечка.
На квітці метелик, мов свічечка.
Хвилюють, малюють, квітують поля —
Добрідень тобі, Україно моя!

Павло ТИЧИНА

МОЯ УКРАЇНА

На росах, на водах,
На всіх переходах
Курличеш мені в журавлиних ключах,
Моя Україно,
Родима країно,
Ясні небеса в материнських очах.
Я чую твій голос,
Пшеничний твій колос
У душу мені засіває зерно.
Моя Україно,

Колиско-калино,
Пізнати тебе мені щастя дано.
З тобою розлука —
Гірка моя мука,
Печаль журавля без гнізда в чужині.
Моя Україно,
Білявко-хатино,
З твого вікна світить доля мені.

М. ТКАЧ

Людям не з нашого краю
Щоб оспівати край батьків,
Його природу мальовничу,
я добору найкращих слів,
я у веселки барв позичу.

Моя земля для мене — рай;
я все, я все зроблю,
щоб полюбили ви мій край,
як я його люблю.

Дмитро БіЛОУС

Торкає серце світу глибина...
Дорога знає: втома відійде.
Не знає втоми, хто доріг не міряв
Як тільки сонце з обрію зійде,
Я знов дорогам починаю вірити.
Я знов спішу, яснію на вітрах.
Повз українські верби і тополі
Біжить до щастя мій широкий шлях
Один у світі і один у домі.
Від спогадів світліє далина;
І є де жити, є про що співати...
Торкає серце світу глибина
Високим словом — Батьківщина-мати.

Ганна ЧУБАЧ

Серце — калатало.
Я — дзвін.
По кому він?

О, моя Січ,
курні та стани,
де булавіють гетьмани!
О, небо над Січчю,
на паску схоже,
зірками пішонаними
всипане!
Боже!
Що ми забули,
де ми літали?!
Я — дзвін.
Серце — калатало.

Петро БіЛИВОДА

РІДНЕ ЖИТО

Я так давно у житі
не лежав —
у голубому просто неба житі.
Жита однакові у всіх держав,
та колоски для різного

налиті.

Жита однакові у всіх держав.
Та тільки вдома запитає

поле,

Неначе в серце колоском уколе:
«А ти давно у житі не лежав?..»

Леонід ГОРЛАЧ

З ТОБОЮ

Послухай, як струмок дзвенить,
Як гомонить ліщина.
З тобою всюди, кожну мить
Говорить Україна.

Послухай, як трава росте,
Напоєна дощами,
І як веде розмову степ
З тобою колосками.

Послухай, як вода шумить —
Дніпро до моря лине, —
З тобою всюди, кожну мить
Говорить Україна.

Петро ОСАДЧУК

Чи не залегло, ровесники,
дістається нам Вітчизна?

Земна твердь,
важка від пшениць і заліза,
лежить на дідівських костях.

Небо,
важке від мирного сонця
і літаків,
тримають на плечах
батьківські обеліски.

Не треба зависоких пам'ятників —
вищих рівня серця.
Мушу бачити власне місце в житті
де підставити плечі
під скрижалі обрію.

Володимир ЗАТУЛІВІТЕР

Буває часом спігну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно
за диво —
Оці степи, це небо, ці ліси,
Усе так гарно, чесно,
незрадливо,

Усе, як є — дорога, явори,
Усе моє — все зветься
Україна.

Така краса, висока і
нетлінна,
Що хоч спинись
і з Богом говори.

Ліна КОСТЕНКО

Будуй корабель, бо усохла ріка,
будуй корабель рятівничий,
будуй корабель, бо кохана рука
вимахує, вабить і кличе.

Далека-далека весела земля,
раїнна твоя Україна,
з'являється в снах, визирає здала
затятого блудного сина.

Будуй корабель і додому гайда,
як витихло — дома без тебе.
То все не біда, то все не біда
і бідкатись марно не треба.

Василь СТУС

Лебеді материнства
Мріють крилами з туману
лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка
в неї за плечима.

Ой біжи, біжи, досадо,
не вертай до хати,
Не пуцу тебе колиску синову гойдати.

Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні.

Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

Ухмільні смеркання мавки чорноброві
Ждтимуть твоєї ніжності й любові.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.

За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,

Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Василь СИМОНЕНКО

На 90-ліття від дня народження Миколи Зарудного

21 серпня виповнилося б 90 років від дня народження лауреата Державної премії України імені Т. Шевченка (1978), знаного письменника, драматурга, сценариста Миколи Яковича Зарудного (1921–1991)

М. Я. Зарудний народився в Оріховці Сквирського району Київської області в сім'ї вчителів.

Закінчив факультет журналістики Казахського університету в Алма-Аті (нині Алмати). Учасник Великої Вітчизняної війни. Друкуватись Микола Зарудний почав з 1944 року, коли написав першу повість «Мої земляки». Працював у редакціях обласних газет, був головним редактором Київської кіностудії художніх фільмів імені О. Довженка (1961–1963).

За його п'єсами створені кінокартини: «Веселка» (1960), «Стежки-доріжки» (1963), «Тут нам жити» (1973); телефільми «Чужий дім» (1962), «Пора жовтого листа» (1974), «Вірність» (1977), «І відлетіло з вітрами» (1978), «Тил» (1979) тощо. П'єси М. Зарудного ставились у театрах України, Росії (Москва, Ленінград), за кордоном. Окремі твори перекладено російською, польською, чеською, болгарською та іншими мовами.

Був членом Спілок письменників і кінематографістів України.

Автор романів «На білому світі» (1967), «Уран» (1970), «Гілея» (1977). За свою плідну творчу та громадську діяльність письменник нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак пошани» й медалями. Помер Микола Зарудний 29 серпня 1991 року у Києві, похований на Байковому кладовищі.

Пропонуємо читачам «КіЖ» уривки з роману «НА БІЛОМУ СВІТІ»

Косопілля, як і личить місту – економічному та адміністративному центру, – прокидається рано. Щойно сонце кине свої перші промені на косопільські тополі і на величну колонату чайної, як над містом лунає гудок маслозаводу. Це єдине підприємство у Косопіллі, що має власний гудок. Та ще й який!

Колись маслозавод, виходячи зі своїх скромних виробничих потужностей, просто свистів. Тоненько і нудно. Серед косопільських парубків були такі, що вмiли свиснути втричі голосніше, ніж завод. І це вносило плутанину в життя міста: не розбереш, хто свистить, чи хлопці, чи завод. Торік цьому було покладено край. Директор маслозаводу Василь Васильович Кутень привіз із Одеси сирену, що раніше належала величезному океанському лайнеру. Вона замінила маслозаводський свисточок. Ще й досі пригадують Косопільчани той ранок, коли над містом вперше пролунав величний гудок. Він урочисто плив над Косопіллям. Тривожив і кликав. Загавкали собаки, перелякані кури, гуси, індики, кози і телята, як очманілі, гасали по городах. Горожани повибігали з хат, схвильовано прислухаючись до трубного гласу. Здавалось, що маленький Косопільський маслозаводик розростеться до масштабів індустріального гіганта або разом із своєю сироварнею, підхоплений водами Русавки, зараз попливе в моря-океани...

Довго-довго цей гудок викликав в усіх, кому пощастило чути його, захоплення і подив. Один турист, що побував у Косопіллі, написав до районної газети листа, в якому клявся: його

менше здивувало б, якби трирічний хлопчик раптом заспівав шаляпінським басом, ніж цей гудок.

Дехто стверджував, що коли гула ця океанська сирена, то в єдиному паровому казані заводу катастрофічно падав тиск і зупинялись деякі агрегати, але хіба мало на світі злих язиків? Хоч би що там, а тричі на день маслозавод посилав у піднебесну височину і на простори землі свій могутній індустріальний голос.

Вперше за останні дні Васько бачив брата таким веселим. «Як добре, коли ото люди веселі», – думає хлопець. І Наталка якоюсь іншою стала, вся ніби світилась. От коли б так завжди було, бо дуже Васько не любить отих злих, малозрозумілих для нього розмов між Платоном і Наталкою, які він уже не раз чув. Правда, Наталка більше мовчить, а Платон уже як почне, то спиниться не може і все питає. Якщо любить, то чому не хоче розписуватись, а як ні, то чого приїхала. Дивак цей Платон. Васько ж сам чув, як Наталка сказала, що любить, так ні, не вірить... Чого йому ще треба?

Платон подякував, обняв дружину і поцілував. Васько низько опустив голову, намагаючись не дивитись на них: хай собі цілуються, як їм хочеться. Бо Васько в поцілунках, наприклад, не знаходить ніякого смаку. Якось у класі, коли вони з Лесею чергували, Васько поцілував її за дошкою в підборіддя. І нічого. Тільки синяк довго тримався, бо Леся вдарила його шматком крейди по лобі, ще й нахвалювалась розповісти вчительці. Васько дав їй доброго

стусана, і таємниця була збережена. Тепер, коли вона приходить дивитись телевізор або в кіно, то намагається сісти біля Васька, але він присягнувся, що краще поцілує Аліка Козу, ніж доторкнеться до Лесі.

У Сосонці світанки народжуються за Видубецькими горбами. Це так кілометрів з п'ять буде від села, якщо йти навпрошки через поля. Ніякі астрономи не зможуть заперечити цього, бо мале й старе знає, що з-за тих горбів сходить Сонце.

З діда-прадіда небесне світило і сосончани живуть у великій дружбі та любові. Сонце добре знає всіх, хто живе в цьому селі, і не ображається, якщо навіть малюки-безштаники звертаються до нього на «ти»:

*Сонечко, сонечко,
Заглянь у віконечко...*

Сонце сходить раненько, але йому ніколи не вдавалось встати раніше за людей. Влітку воно пробувало виглядати з-за Видубецьких горбів, коли ще чорти й навулачки не бились, – і запізнявалось, бо вже ходив полями Ничипір Сніп, клепає щось Мирон Мазур, видзвонювали дійниці і порався біля коней Савка Чемерис. До речі, цей Савка Чемерис був з Сонцем запанібрата: лаяв його на чім світ стоїть, коли воно нестерпно пекло, і з викликом, навіть улітку, носив стару солдатську шапку-вушанку...

А ось Ничипір Сніп завжди усміхається Сонцю, коли воно сходить. Хороший чоловік цей Сніп. Сонце не відає, чи є в нього хата, бо завжди бачить Ничипора в полі або в майстерні...

Сонце знає, що Ничипір Сніп не вірить ні в бога, ні в чорта, а поклоняється

тільки йому, Сонцю. Він і інших привчає до цієї віри сонцелюбів. Щодня його хлопці-трактористи стрічають і проводжають Сонце в полі. Від такої людської шани інше б світило загордувало, а Сонце – ні... Бо знає, що без цих людей воно б не змогло зробити стільки добра на землі. А так разом вони – Сонце і люди – виконали оці лани хліба, яблуневі сади і ці милі соняшники... Знав би Місяць, яке це щастя – помагати людям, то, наперекір усім законам природи, став би Сонцем, а не байдикував у нічному небі і не вихвалювався перед зорями, що про нього стільки складено пісень...

Сьогодні Сонце вперше побачило в Сосонці високу чорноброву дівчину. Вона вийшла з хати Платона Гайворона і зупинилась на городі, вражена чарівним світанням. На картоплинні, на квітах вигравали діамантами краплини роси, над Видубецькими горбами багрянiли хмари, щебетали пташки.

«Невже ти вперше побачила, дівчино, як я сходжу?» – запитало Сонце.

«Я бачила, як ти сходиш у місті. Ти з'являлось з-за високого похмурого будинку, і я не помічала твоєї краси, – подумала Наталка. – А тепер ти інше, Сонце!»

«Ти щоранку виходь зустрічати мене, і я вселю в твоє серце радість буття та запалю в твоїх очах вогонь», – сказало Сонце.

«Добре», – усміхнулась дівчина і почала слати постіль у садку, під яблуню. – Ти не ображайся, Сонце, що я стелю в холодку. Тут буде спати Платон. Він зараз приїде з нічної зміни, і йому треба спочити».

Продовжувач національного життя народу

*«Поки житиму, ходитиму всюди,
де щось діятиметься в імені
Івана Гончара»*

Так сказав відомий львівський колекціонер, голова Клубу української греко-католицької інтелігенції Іван Гречко на відкритті виставки «Іван Гончар – звитяга одного життя» у львівському Музеї етнографії та художнього промислу

Цією подією львів'яни вдруге цього року вшанували пам'ять народного художника України, лауреата Державної премії імені Тараса Шевченка, визначного науковця, музейника Івана Макаровича Гончара. Спочатку у березні – у львівському Музеї історії релігії – презентувались речі, зібрані ним у різних регіонах України: на Житомирщині, Полтавщині, Харківщині, Черкащині, Вінниччині тощо, де майже впродовж півстоліття Іван Гончар проводив свою народознавчу роботу. Також були представлені експонати з приватних збірок львівських колекціонерів.

Нині відкрилась мандрівна мультимедійна виставка в рамках проекту «Музейний здвиг: інтерпретація культурної спадщини України», який здійснює музей Івана Гончара. Багатющий народознавчий матеріал представлений на плакатах, у світлинах, а про життя художника розповів документальний фільм.

Як зазначив директор львівського Музею етнографії та художнього промислу Роман Чмелик, «така форма донесення інформації – дієва, і ми час від часу її практикуємо. Чогось красномовнішого, ніж плакат, людство ще не вигадало. Інша справа, що часом речі самі говорять за себе, але возити експонати з одного кінця країни в інший задорого. До того ж у нашому музеї є багато предметів, які подібні до зібраних Іваном Макаровичем. Й ідея не полягала у тому, щоби показати самі експонати, а щоб через аудіовізуальні засоби зацентрувати увагу на цій визначній постаті».

«В історії України, історії музейництва є імена, які стали нашою скарбницею. Згадаймо Миколу Біляшівського, Вадима та Данила Щербаківських,

Дмитра Яворницького чи відомого львівського музейника, збирача старовини Петра Білинського і, безперечно, – Івана Макаровича Гончара. Життя цієї людини було подвигом, адже у 50–60-ті роки й навіть 70-ті розмовляти українською мовою не можна було, це вже є подвигом, а тим більше – збирати пам'ятки старовини, – сказала на відкритті виставки заступник директора музею Івана Гончара Тетяна Пошивайло. – Зараз у нашому закладі понад 20 тисяч предметів давнини, і в основі цієї збірки – експонати, які зібрав Іван Макарович Гончар».

Із 90-х років вона опрацьовує цю величезну збірку пам'яток старовини: це вишивки, килими, різьба по дереву, велика збірка іконопису, народна кераміка. «Справді, у цій колекції є роботи унікальних майстрів різних етнографічних регіонів, і в основному вони датовані XIX–XX ст., – каже науковець. – Я з трепетом розглядала 18 томів історичних матеріалів “Україна і українці”, які зібрав Іван Макарович. Можна сказати, що для кожного науковця, дослідника це як криниця для спраглих.

Думаю, що Іван Гончар завжди буде в пам'яті українців».

«А я поки житиму, ходитиму всюди, де щось діятиметься в імені Івана Макаровича Гончара, – каже львівський колекціонер Іван Гречко. – Я його добре знав і часом думаю: а якби не було такого одного чоловіка в Києві? Ми не мали тоді міністерства пропаганди своєї культури, і той його музей приватний – то була інституція, де ще за радянської влади ми пропагували себе як українці. Я був там дуже часто. Водили мене туди Іван Світличний, Віктор Зарецький, Алла Горська... То виглядало так: я приїжджав до Києва, вдень ходив у своїх службових справах, а ввечері ми їхали до Івана Макаровича. Приходили до нього, віталися, всі сідали на підлогу, і він давав нам такі народознавчі лекції, регіональні: то такий район, то такий. І все ілюстрував тими ужитковими речами, які зібрав, знімками і своїми картинами, які він малював на тему народного побуту... Я вважаю, що заслуга його в пропаганді українства загалом, а не тільки української народної культури, є величезною. У нашій історії та культурі йому належить найдостойніше місце».

«У побуті цей чоловік був дуже скромний, але духом багатий, щирий, – пригадує далі Іван Гречко. – І ще мушу сказати, що, як кожен колекціонер, він був скупим, мені ж лише утретє дав свою картину, яку маю донині. Вірніше, це була ікона. То не є великий шедевр, але з його рук. Вважаю, що то благословення для мене, завдяки чому я теж став колекціонером».

«Наша виставка називається “Звитяга одного життя”, – продовжує далі Тетяна Пошивайло, – бо це приклад того, скільки може зробити людина за життя, якщо вона палко любить свій народ і справу, якою займається. Він був художником і скульптором, завдяки творчості почав вивчати народну культуру, говорив, що його творчість і народна – невід'ємні. Як

скульптор-новатор створив образ молодого Шевченка. Мармурова скульптура отримала визнання на Всесоюзній виставці і зберігається в Третьяковській галереї. До нього Шевченка постійно зображували стареньким дідусем, а це ж була молода, красива людина. За цим зразком Іван Макарович зробив пам'ятник Кобзареві в Яготині. Мабуть, варто подумати над тим, щоби цю скульптуру повернути з Москви в Україну.

Як професійний художник він замальовував краєвиди, які вже пішли під штучні моря. Зображував людей із різних куточків України в національному вбранні для того, щоби можна було оглянути саму вишивку, тканину, дізнатися, як носився той чи інший елемент одягу. Підходив до цього як науковець. А етнографічні речі, що він зібрав, – це високомистецькі твори. І Іван Макарович розумів їхню цінність».

Мультимедійна виставка «Іван Гончар – звитяга одного життя» вже побувала у Вінниці, Черкасах, на батьківщині Тараса Шевченка у Моринцях, в Одесі, Полтаві. У Львові триватиме до 21 серпня, а далі – Луцьк, Сімферополь, Донецьк.

Надія ПАСТЕРНАК
Фото Йосифа МАРУХНЯКА

ВИСЛОВЛЮВАННЯ ІВАНА ГОНЧАРА

«Я завжди болів душею за те, що так мізерно показувалась Україна у наших музеях – крізь маленьке віконечко у великий світ українського мистецтва, культури. Україна – одна з багатющих країн світу своєю народною мистецькою культурою, своїм фольклором, а так до болю збіднена у музеях. Ось перша причина, яка підштовхнула до створення домашнього музею українського народу».

«За останнє десятиріччя я, натхнений творчістю свого народу, зробив, мабуть, більше, ніж за все попереднє творче життя. Я по суті виріс наново як митець – і в скульптурі, і в живопису, створивши сотні картин, скульптур, малюнків, які вважаю своїм найціннішим мистецьким здобутком». 1980 р.

«Багато зробити для свого народу, бути продовжувачем його національного життя можна тільки тоді, коли полюбиш його, як рідну матір. Так полюбити свій народ можна тільки тоді, коли глибоко пізнаєш його географію, історію; його культуру, мистецтво, його традиції, його долю...»

«Скрізь по місту кують брехні проти мого народу, плюють йому в душу, зневажають його, лицеміряють... А в моїй хаті – своя свята правда, палке серце народу, його теплий дух, що зігріває наші змучені душі...» 1969 р.

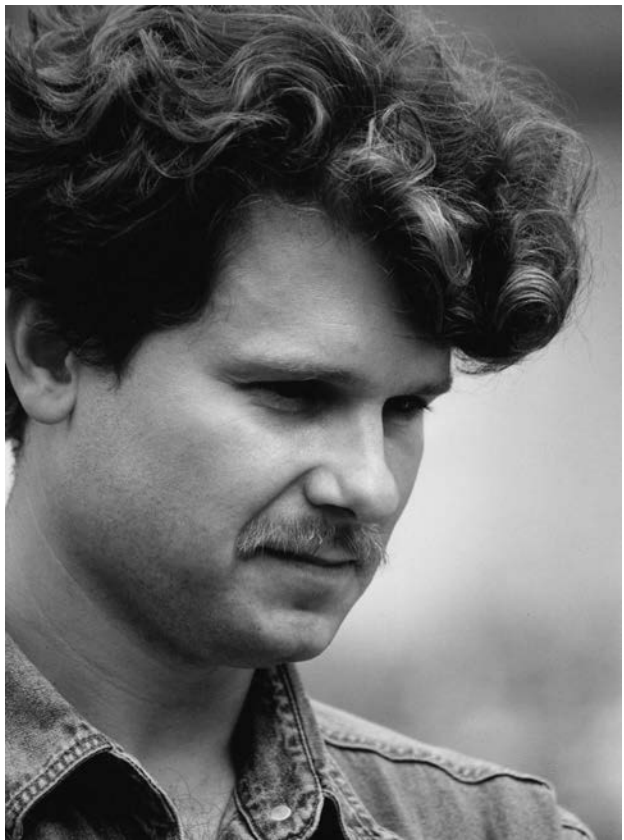

Осяяний сонцем живопис

Постать київського митця Олесь Солов'я виділяється на тлі великого загалу його колег не лише безперечним обдаруванням, але й особливо трепетним ставленням до свого фаху. Загадка кожного таланту має витoki з дитинства, тож біографічна канва при аналізі творчості художника є конче необхідною передумовою повноцінного розуміння його робіт

Олесь Соловей народився 23.07.1969 року в Києві, але на його формування вплинула південна Житомирщина – рідна земля батька, автора кількох збірок віршів, українського поета Василя Солов'я. Саме тут із прабатьківських криниць майбутній живописець почерпнув творчої наснаги, яка окрилює його шлях змалечку й аж донині. В Ярешках Олесь проводив усі свої літні канікули.

Спочатку було навчання в Республіканській художній школі імені Тараса Шевченка; згодом – Художній інститут (нині Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури), майстерня народного художника України, професора Миколи Стороженка, закінчив на «відмінно». Ставлення вчителя до професії, безкомпромісне служіння мистецтву та повага до таланту, отриманого від Бога, стали для Олесья тим дороговказом, який сформував його як самобутнього митця.

Великою мистецькою школою для Олесья Солов'я став розпис інтер'єру церкви Миколи Притиска на Київському Подолі, де він працював пліч-о-пліч зі Стороженком. Відновлена з руїн, церква доби козацького бароко була для молодих митців, які працювали під керівництвом Вчителя, важливим досвідом. Власне, Олесь Соловей виконав чотири стінописні композиції: князів Бориса і Гліба, святителя Господнього Івана Предтечі та святого Микола Чудотворця. Залюблений в українське бароко ще зі студентської лави, Олесь отримав чудову нагоду долучитися до цього стилю, вишукана пластична мова якого проходить через багато його робіт.

Олесь живе мистецтвом, буквально дихає ним, може нескінченно говорити про його одвічно-змінні форми й стилі. Художник надзвичайно справжній у житті, в спілкуванні, у вчинках і, звичайно, у творчості. Переглядаючи доробок митця, вражаєшся високому мистецькому смаку та відчуттю стилю. Реалізуючи свій талант, займається станковим живописом – пише

картини, твори складної конструкції, що будуються з окремих елементів – модулів, підпорядкованих єдиному задуму. В поліптихах (митець створив їх кілька) кожен елемент є самодостатнім і, водночас, включеним у поліфонію великої композиції. Поліптихи розробляють одну єдину тему – історичну долю рідного народу та пошук духовних шляхів від минулого в майбутнє. Це «Українська Покрова» (1994), «Шлях земний» та «Печатка дара Духа Святого» (обидва 1997).

Роздуми над історичною, а то й нерідко парадоксальною траєкторією вилилися у О. Солов'я в низку полотен, присвячених зна-

вим подіям, видатним постатям минулого. Це, насамперед, твори «Антоній і Феодосій», «Нескорені» та «Мандрівний філософ» (усі 1995), «Молитва єднання» (портрет Папи Івана-Павла II) (2003) тощо. Любов до історичної картини спонукала створити портрети «Микола Міхновський» і «Михайло Грушевський» (2005) та триптих «Бій під Крутами» (2005) – його придбало Міністерство культури і передало Національному музею імені А. Шептицького у Львові.

«Бій під Крутами» тривав понад шість годин і був початком боротьби за українську державність. Шести годин мало, щоб уповні осмислити «Бій під Крутами» Олесья Солов'я... Трагічне протистояння молодого чистого сумління й тупої сили придушення. «Офіцери» – центральна частина триптиху: залізничною колією летить зграйка бійців Студентського куреня назустріч п'яній ворожій лаві – знеособлена червона каламуть несамовито несеться на світлий острівець жовто-блакитної віри й надії... У «Навалі», лівій частині триптиха, молодий захисник намагається відвернути удар матроського багнета. За моряком – обриси московського Кремля як символ влади й свавілля. Внизу – алегоричний персонаж із глибин історії: поранений спартанець із тих 300, які прийняли бій з персами, загинули, але свій народ захистили... «Оплакування» (III ч.) – «Пієта» української історії: убитий горем батько тримає на руках тіло мертвого сина, сестра, мов Оранта, здіймає до неба руки печалі, горить золотом і вогнем помсти Святої Софії Київської, осідає в пам'яті як нагадування обрис церкви на Аскольдовій могилі, де поховали крутівців. «Ще не вмерла Україна...» (Андрій Яремчук).

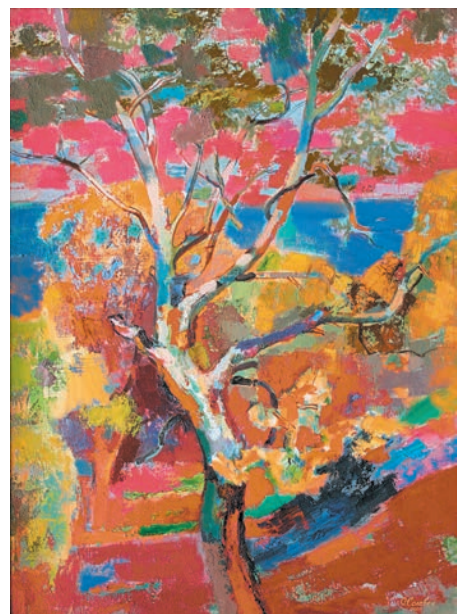
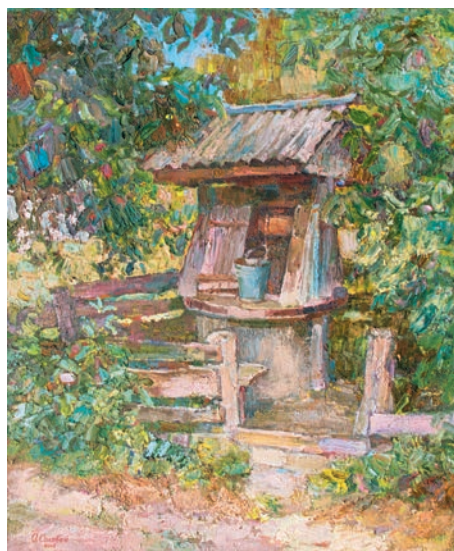
Особливе місце в творчості Олесья Солов'я посідає пейзажний жанр, у якому він останні роки працює досить плідно. Його пейзажні твори наповнені сонцем, грою колоритних відтінків. Майстер прагне виявити в роботах глибоке і незмінне українського ландшафту. Найповніше ці риси проглядаються в творах «Гори димлять» (1990), «Цвіт землі» (1993), «Вже сонце низенько» (1994) тощо.

Особливо розкрився хист О. Солов'я – пейзажиста на пленерах у селі Поташня на Вінниччині. Щороку приїздить до села. Мальовнича природа Поділля та багата історія краю надихнули його на створення низки чудових творів – «Поташеве око» та «Духмяна левада» (2005), «Бершадський край. Ставок на Барцюковому» (2006), «Свято-Дмитрівський храм у Поташні», «На обійсті баби Марії Фостус» (2007) тощо. Поташанський «Старий віз» (2005) нині в колекції Національного музею Тараса Шевченка у Києві.

Ще одна грань особистості Олесья Солов'я – це педагогічна робота в Академії на посаді старшого викладача – асистента Майстерні живопису та храмової культури, якою керує його вчитель, академік Микола Стороженко.

Як пише про художника кандидат мистецтвознавства Леся Медвідь, у творах Олесья Солов'я предметний світ мовби розчинений у містичному мареві, що зумовлено не лише художньою манерою митця. Із цього марева предмети постають ледь розглядними, поступово набуваючи значення. Вони ще не мають чіткості, виразності, рельєфності. Вони суголосні часові, де всі речі втратили свою конструктивність. Митець лише вгадує їх у невинно триваючій історії, зупиняє на мить, аби торкнутися і розчинити на полотні. І міркуємо далі, як барокова стилістика, поетика націобуття, символічна знаковість згукуються у своїй неперервній тривалості традицій, як історія і сучасність поглиблюються осмисленням категорій вічного та буденного.

Володимир ОНИЩЕНКО

Коли до Києва залетіли «Жуки»

Зазвичай улітку, коли всі театральні колективи йдуть у відпустку, глядач особливо відчуває брак мистецьких подій. У цей гарячий період «підживити» віддану театру публіку можуть лише фестивалі та гастрольна діяльність театрів

Слід відзначити, що Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса не припиняє діяльності, влаштовує творчі зустрічі та приймає гостей. Цього літа, крім репертуарних спектаклів «Із міра аднаво в другий...» за повістю Миколи Гоголя «Записки божівільного» (режисер – Марк Нестантінер) та «Будинок на кордоні» Славоміра Мрожека (режисер – Олександр Журавель), відбулася прем'єра моновистави «Дикий мед у рік Чорного Півня» за п'єсою сучасного драматурга Олега Миколайчука (режисер – Олена Шапаренко), кілька літературних вечорів Олега Драча за участю автора, драматургічний майстер-клас Неди Нежданой «П'єса як простір варіантів. Нова сценічність і спростування міфів» та майстер-класи польських митців для молодих хореографів, режисерів і драматургів. Знаковою подією виявився також приїзд донецького камерного театру «Жуки», що представив столичному глядачеві сентиментальну виставу-подорож «Маленький принц» за однойменним твором Антуана де Сент-Екзюпері.

Цей театр зародився наприкінці минулого століття, коли театральне життя України ознаменувалося шаленим сплеском студійного руху. Що казати, але сам Київ налічував тоді понад сотню театральних колективів. Було започатковано багато різноманітних фестивалів, трупи гастролували різними містами нашої держави та зарубіжжя. Проте дуже швидко через фінансові перепади більшість колективів зникли, лише деяким пощастило втриматися на плаву та створити власні заклади. Так

Режисер театру Євген Чистоклетов

виплинув Театр на Подолі під керівництвом Віталія Малахова, Київський театр «Колесо» під орудою Ірини Кліщевської та інші. Одним із таких колективів, що вистояв і продовжує працювати, допомагаючи власними зусиллями фінансові труднощі без державної підтримки, є донецький камерний театр «Жуки».

Заснований 1989 року, театр є активним учасником саме фестивального життя України та зарубіжжя: «Драбина» (Львів), «Розкуття» (Хмельницький), «Київська Парсуна», «Мистецьке Березилля», «Майстер і Маргарита», «Київ травневий» (Київ), «Донбас театральний», «Арт-альтернатива» (Донецьк). Узимку трупа, що налічує менше 10 чоловік, брала участь у міжнародному фестивалі нових театрів, театрів-студій і студійних робіт «Різдвяний парад» у Санкт-Петербурзі, а влітку планувала завітати до Німеччини на фестиваль Explosion («Вибух»). За час творчої діяльності театр здійснив понад 50 постановок за творами Семюела Беккета, Михайла Булгакова, Олександра Вампілова, Миколи Гоголя, Федора Достоєвського, Михайла Зощенка, Ежена

Йонеско, Гарсія Маркеса, Мілорада Павича, Віктора Пелевіна, Данила Хармса, Антона Чехова, Вільяма Шекспіра тощо. А відкрився театр виставою у стилі модерн «Клуб самотніх сердець сержанта Пеппера», що народилася на основі російського андеграунду Д. Хармса та британського року групи «Бітлз». Незмінним організатором, керівником і режисером донецьких «Жуків» є Євген Іванович Чистоклетов (випускник Воронежського державного інституту мистецтв та Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого). Саме музика надихала Чистоклетова на перші постановки, а захоплення ліверпульською четвіркою «Бітлз» (у перекладі beetles – жуки) підштовхнуло до назви молодого театрального колективу «Жуки». Євген Іванович працював актором у Ростові-на-Дону, Смоленську, Ленінграді, Донецьку, а також режисером Донецького театру ляльок і викладачем-режисером Донецького училища культури. «Жуки» – це здійснення мрії Чистоклетова, яка полягала у створенні власного маленького театру «для того, щоб займатися виключно драматичними дослідженнями: грою, режисурою, перекладом літератури на мову сцени, сценографією, архітектурою». Режисер є прихильником теорії «Пустого простору» відомого англійського режисера Пітера Брука, тому у своїх постановках керується принципом «живого» та миттєвого театру, де кожна вистава відкривається по-новому. Цього сезону театр створив три нові вистави – «Біси» за однойменним романом Ф. Достоєвського, «Сторож» за п'єсою Гарольда Пінтера та «Антигона» за Софоклом, а також спробував відновити й по-своєму поглянути на «дорослу» казку Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц». Саме останній спектакль і запропонували «Жуки» київській публіці. Оскільки театр не частий гість столиці, то, звичайно, важко оцінити його за однією виставою та змалювати цілісну картину напрямку, якого він дотримується.

Спектакль «Маленький принц» поставлений за принципом умовного театру в порожньому сценічному просторі (виключенням хіба що є один невеликий чорний ящик, одночасно це стілець-пагорб для багатьох персонажів, трон для короля, будинок-коробка для баранчика). Саме актори (Олеся Гордюк, Андрій Кириченко, Анна Насадюк, Ольга Чистоклетова) і є головним «наповнювачем» вистави, що створена за принципом притчі-роздумів на тему твору Екзюпері. Пластичний малюнок «Маленького принца» нагадував собою акторський психофізичний тренаж-медитацію з різких і плавних, ламаних і цільних рухів. Костюми героїв створені в чорно-білій гамі (біла сорочка і чорні штани), дещо мішкватого фасону для того, очевидно, щоб стерти приналежність акторів до певної статі. Розбавляли чорно-біле художнє оформлення лише легкі шифонові шалики жовтого, синього, червоного та білого кольорів, котрі періодично з'являлися на шиях акторів. Із одного боку, останні три кольори утворюють прапор Франції (деякі сцени виконувалися мовою оригіналу), а з іншого – допомагають акторам створити задумані постановником чотири стихії: війну, божівілья, любов і смерть. За режисерським рішенням у виставі немає чіткого розподілу на героїв, тому кожен із акторів грає і Лютчика – оповідача історії, і Маленького принца. Цим постановник прагнув показати глядачеві, що в кожного у душі живе доросла людина та дитина. Маленький принц у виставі уособлює світле, життєрадісне та безтурботне дитинство з заповітними мріями та казковими фантазіями, про що більшість забуває в зрілому віці.

«Жуки» мають театральну студію, яка зараз майже злилася в одне ціле з самим театром. Зі студійцями Чистоклетов займається виключно практичною роботою над виставами, а «кожен новий спектакль – це і є новий метод роботи», за словами режисера. Щоб не наврочити, режисер не розказує про майбутні постановки, але підкреслює, що у своєму виборі колектив вільний від комерції та політики, керується лише кількістю виконавців та рівнем їхньої готовності до певного матеріалу.

Євген Чистоклетов порівнює свій театр із кораблем, що «оточений бездонним морем, пливе до сонця». Тому побажаємо театральному кораблю «Жуки» оминати будь-які штормові перепади та поринати либонь у глибини творчості.

Отже, для вибагливого столичного глядача Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса представив цілу низку різноманітних вистав та зустрічей. Сподіваємося на нові цікаві прем'єри, творчі вечори, майстер-класи наступного театрального сезону.

Вікторія ІЛЬКІВ
Світлина надана театром

Сцена з вистави «Маленький принц»

Маршрутами «Крालиці»

Голландія

(Продовження. Початок у № 30, 32)

У середині травня артисти фольклорного ансамблю «Кралиця» Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) у тандемі з іншим музичним колективом цього навчального закладу – джаз-бендом під керівництвом Григорія Постою побували в Голландії

Концерти відбувалися в містах Хоф ван Твенте і Гоор у рамках Днів української культури до 20-річчя підписання договору про дружбу й співпрацю між містом Хоф ван Твенте й Печерським районом міста Києва.

Хоча голландська й українська мови не є спорідненими, учасники «Кралиці» за допомогою народної музики швидко знайшли можливість для жвавого спілкування із господарями. Цікаво, що в Європі до народної творчості ставляться з великою повагою. Концерти наших колективів проходили при переповнених залах, з аншлагами, у доброзичливій атмосфері. Додамо, що організатори імпрез просили «Кралицю» співати більше ліричних пісень: українське багатоголосся є чимось мало не сакральним для європейського слухача, який на своїй батьківщині вже фактично втратив народну пісню.

Для «Кралиці» також надзвичайно цікавою стала співпраця з джаз-бендом КНУКіМ. Українська народна мелізматика в незвичному поєднанні з джазовими ритмами й гармоніями була справжнім відкриттям як для слухачів, так і для самих виконавців, що спонукало їх до пошуків нових форм подальшої творчої роботи.

Окрім концертів, студентами викладачі брали участь у творчих зустрічах із громадою й членами муніципалітету Хоф ван Твенте.

Насиченою була й культурна програма перебування в Голландії. Українським артистам влаштували екскурсії до музеїв – діючого водяного млина, музею старовинного голландського взуття, де бажучі могли замовити дерев'яні сабо й для себе, більше того – бути свідками процесу їхнього виготовлення, а також послухати традиційну голландську музику у виконанні працівників музею. Незабутніми були пішохідні екскурсії по містах Хоф ван Твенте й Гоору, а також оглядова екскурсія у королівському палаці й надзвичайно красивому королівському ландшафтному парку.

За результатами концертних виступів у Голландії керівник фольклорного ансамблю «Кралиця» Іван Синельников був нагороджений почесною відзнакою

Печерської районної в місті Києві державної адміністрації, а сам колектив отримав подяку і пропозиції щодо участі у нових творчих проєктах.

Отже, «Кралиця» – один із найкращих представників молодіжного фольклорного руху України – гідно зустрічає свій двадцятий день народження. Його святкування і ювілейний концерт за участю випускників КНУКіМ, учасників колективу різних років відбудеться 19 жовтня у Київському міському будинку вчителя. «Кралиця» й Іван Синельников радо запрошують усіх шанувальників української народної музичної творчості відзначити цю важливу для них подію разом.

Валентина СИНЕЛЬНИКОВА

Хіти від «Прем'єра»

Ще кілька років тому відомий лише у вузьких естрадних колах київський «хіт-мейкер» Тарас Демчук і не сподівався, що саме російський шоу-бізнес готує йому визнання. Тарасові запропонували місце учасника популярного гурту «Прем'єр-Міністр». Він же за деякий час виборов статус найяскравішого соліста й творчого натхненника колективу, проявив себе і як талановитий аранжувальник, і як музичний продюсер. Сміливою була заявка Тараса й на головне композиторське крісло, так би мовити, «пост КРУТОЙської» естрадної епохи (за кілька років він приголомшив усіх десятками хітових пісень для проєкту «Народний артист», співаків Олексія Гомана, Олександра Панайотова, гуртів «Стрелки», «Ассорти» та «Прем'єр-Міністр»)

– Тарасе, як тобі вдалося завоювати увагу вибагливого естрадного бомонду по той бік українсько-го кордону?

– Кожен досягає вершин власними шляхами. Вважаю, будь-який талант залишиться нерозкритим, якщо його не поливати потом наполегливої праці. Пам'ятаю себе у Києві – навчався в музичній академії, виховував із дружиною маленьких дітей і до глибокої ночі писав музику й тексти пісень. Мені казали: «Знайди путню роботу, кому потрібні твої пісні?» Я ж не полишав надії, що все це не даремно, і якось випадково, через інтернет познайомився з людиною, яка погодилася пропагувати мої пісні серед артистів України та Росії. Невдовзі диск із демо-записами потрапив до Москви. А там знають ціну талантам, і вміють на цьому заробити... У українському шоу-бізнесі інші «переваги» – він дуже спонтанно розвивається. У Москві, якщо не відповідаєш формату та не маєш кількох мільйонів у кишені, – навіть не намагайся планувати музичний проєкт.

Не думаю, що така команда, скажімо, як «Квест Пістолз», могла б народитися у Росії – занадто вже неприборканий стиль має. Але саме цього й бракує російській сцені, де все дуже правильне, причесане. Парадокс, але минув час і ця команда займає провідні місця у московських хіт-парадах. Молодці!

Те ж саме можна сказати про українські гурти «Океан Ельзи», «Бумбокс». На російських рок-радіостанціях

їх «крутять» поряд зі світовими зірками. Всюди продаються їхні диски, у багатьох артистів я чув на рингтонах у мобільках їхні пісні.

– Тарасе, твоя музика звучала на пісенному конкурсі «Євробачення-2008» (пісню виконав білорус Руслан Алехно). Були спроби пройти національний відбір із твоїми хітами і в інших співаків. Чи залучаєш композиторські «хитрощі» для того, аби зробити пісню привабливішою для слухача?

– Композиторські хитрощі? Що ж, для створення хіта необхідні лише чіткий, яскравий образ, який би запам'ятався, і простий приспів. Ось і все.

«Євробачення» – це три хвилини на те, щоби підкорити світ. А що для цього потрібно? Та все, що у вас є. Посмішка, вогонь, світло, голос, пісня, міміка, рухи, шоу... Не можна сказати, що виграти здатні лише супервокальні дані або суперкартинка. Це комплекс, набір елементів, що роблять хорошого артиста зіркою світового рівня.

До речі, колишня представниця на «Євробаченні» від України – Світлана Лобода – розпочинала сольну кар'єру саме з моїх пісень: «Чорно-біла зима», «Я забуду тебе». Бачите – світ тісний. І на дитячому «Євробаченні-2009» від Росії виступала дівчинка Катя Рябова з моєю піснею «Маленький Принц».

– Як би ти порекомендував діяти авторіві-початківцю, який не має знайомств у поп-індустрії, але мріє, щоб його творіння потрапили до репертуару популярного виконавця?

– Хороших пісень украї мало. Усім артистам, особливо затребуваним, гостро не вистачає якісного матеріалу. Тому молоді композитори мають великі шанси «засвітитися» – треба лише не лінуватися. Розсилати свої промо-диски продюсерським агенціям, знаходити можливості пропонувати пісні артисту, який сподобався. Це тяжка праця, але вона – запорука успіху! Отож дійте!

Тетяна КУЛІШКО

Герої фільму – кобзарі

У Харкові завершилися зйомки фільму про трагічні події 1934 року, коли у місті пройшов сумнозвісний Всеукраїнський з'їзд кобзарів, на який з'їхалося близько трьохсот кобзарів і лірників із усієї України

Присвячувався він заключному етапові так званої республіканської олімпіади міст і сіл. Як свідчить історія, всіх учасників цього з'їзду влада заарештувала, а працівники НКВС розстріляли їх і дітей-поводирів в одному з ярів під Харковом. У селі Куряжанка знаходиться братська могила репресованих. Скільки саме їх там, невідомо. Бо чимало кобзарів потрапило за ґрати і згодом. Серед них Іван Сіроштан, Петро Скидан, Федір Пянченко, Йосип Гливікий, Антін Митяй, Петро Лавриш, Андрій Скаун і багато інших. Вони так і не повернулися.

Таким чином, «завдяки» сталінській політиці винищення кобзарства як невід'ємної частини національної культури, Україна дотепер не може відновити кобзарське мистецтво у тих масштабах, які мала до 20–30-х років минулого століття. Насамперед тому, що зникли носії тих традицій, які могли б передаватися із покоління в покоління.

Геніальністю, неповторністю кожного співця свого часу захоплювалися Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко... А Гнат Хоткевич узагалі вважав бандуру ідеальним інструментом для акомпанування.

На Слобожанщині спів під акомпанемент кобзи чи бандури відомий з XVII–XVIII ст., коли ці землі почали заселяти вихідці із Правобережжя України – козаки, які, перебуваючи на військовій службі, створили п'ять слобідських полків – Харківський, Охтирський, Сумський, Ізюмський і Острогозький. Вони і принесли сюди свою культуру, віру та звичаї. Із ними були й незрячі співці – кобзарі, лірники. Козаки простим селянам передавали любов до козацьких дум, а бандуристи навчали місцевих незрячих гри на кобзах і бандурах. Першими, хто перейняв цю музичну майстерність, були Микола Ригоренко і Федір Вовк. Відтак козацькі епічні пісні лягли в основу репертуару Слобожанського кобзарського цеху, який вже тоді поділявся на чоловічу та жіночу частини, кожна з яких мала свого отамана, соцьких і десяцьких.

Особливо вплинули на становлення Харківського кобзарського цеху співочі об'єднання Полтавщини, зокрема Зіньківського повіту. Маючи вигідне географічне розташування на кордоні з Гетьманщиною і Слобожанщиною, цей повіт привабив до себе багатьох колишніх січових кобзарів, які переселилися сюди після ліквідації Запорозької Січі. Незважаючи на формування власних виконавських традицій, кобзарі Полтавщини і Харківщини з повагою ставилися до «зіньківської школи», що дала поштовх до бурхливого розвитку кобзарського мистецтва.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. зрячі аматори переймають від слобідських співців репертуар,

Пам'ятник загиблим кобзарям у Харкові

виконавську школу гри на бандурі та конструктивні особливості традиційних кобзарських інструментів. Цей процес був досить тривалим і системним. Кобзарем міг стати не кожен. Як правило, це поводири, яким виповнилося 13–15 років. Для того щоб опанувати кобзарське мистецтво, необхідно було на три роки і три місяці потрапити в науку до «старого майстра». При цьому учень добровільно позбавляв себе будь-яких прав і майна. Він називав свого вчителя «паном хазяїном», «дядьком» «панотцем», віддавав увесь свій щоденний заробіток майстру. Протягом цього періоду юнак навчався гри на лірі чи кобзі, опановував псалми та думи, виробляв свою неповторну манеру виконання, переймаючи основи кобзарської майстерності. Якщо після завершення обов'язкового терміну навчання учень не проходив ритуалу посвячення «у майстри», він повинен був йти до іншого «панотця».

До речі, кобзарям найсуворіше заборонялося жебракувати. Вони були носіями певної філософсько-гуманістичної мудрості і просвітництва. На відміну від кобзарства гра на бандурі залишалася лише мистецтвом виконавства. І причини тому слід шукати не у зовнішніх відмінностях, а у різному світосприйнятті дійсності світським бандуристом і незрячим кобзарем.

Ось таке історичне коріння має Харківський кобзарський цех. Аналогічна історія всіх кобзарських

цехів України, з їхніми неповторними традиціями, способами гри на кобзі чи бандурі. У 20-х роках XX ст. кобзарство у нас набрало чи не найбільшого розмаху. Це було зумовлено подіями доби УНР та процесами національного відродження. Практично у кожному повіті були кобзарі. Бандуристи брали участь у військових формуваннях УНР, як колись їхні попередники у війську Запорозької Січі. У 1918-му у Києві була заснована перша професійна капела бандуристів. У роки самостійності України її керівником став бандурист-віртуоз Василь Ємець. Згодом у Полтаві, через сім років, започатковано другу капелу під орудою Володимира Кабачка.

На Слобожанщині традиційні цехові об'єднання незрячих співців існували тільки до початку 30-х років XX ст.

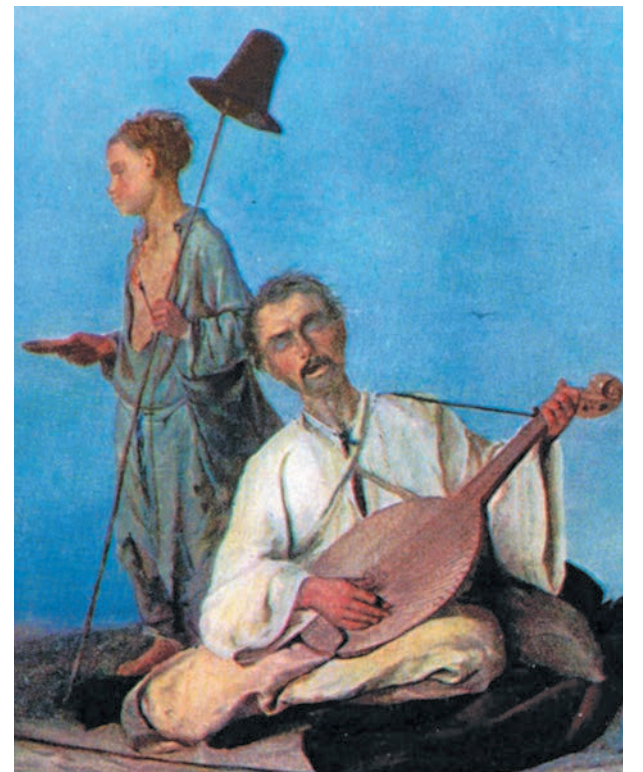
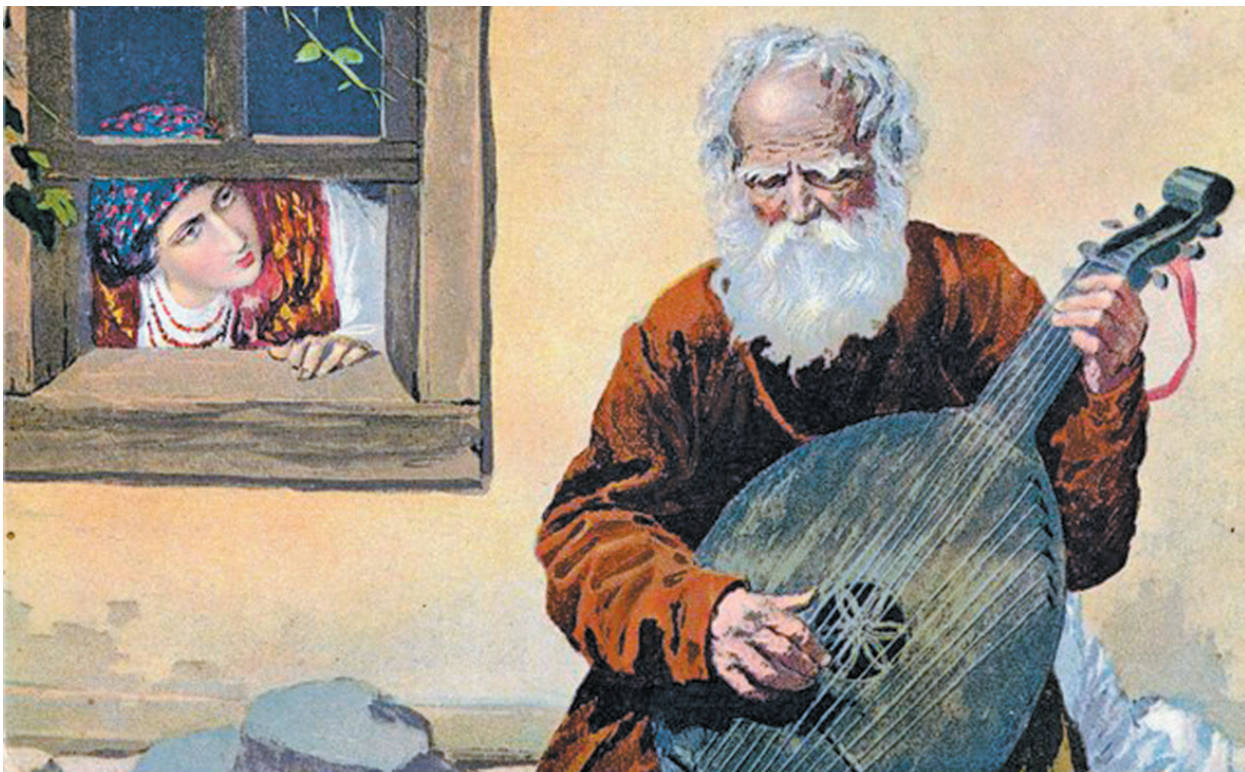
Саме у цей період прокотилася хвиля більшовицького насилля над кобзарством як явищем. Українські національні музичні інструменти – кобзу, бандуру та ліру оголошують націоналістичними і знищують, а кобзарів і бандуристів звинувачують у причетності до контрреволюційних банд і контрреволюційної агітації. Їх оголошують жебраками, ворогами народу і жорстоко переслідують. Під забороною опиняється традиційний кобзарсько-лірницький репертуар. Співців силоміць мобілізують до революційних агітбригад уславлювати Сталіна і комуністичну партію. В Україну масово завозяться балалайки та гармошки. Тих, хто не згоджувався співробітничати, вилучували на базарах, поблизу монастирів і помешкань й відправляли до в'язниць.

Розстріл учасників Всеукраїнського з'їзду кобзарів у Харкові – частина продуманого комуністами плану репресій проти кобзарів і бандуристів. Варто сказати, що у квітні 1939 року на організовану владою так звану Першу республіканську нараду кобзарів та лірників, попри всі мобілізаційні старання співробітників НКВС, з усієї України вдалося зібрати лише 37 осіб, серед яких були не тільки сліпі кобзарі, а й ідеологічно підготовлені бандуристи-аматори, котрі не мали нічого спільного зі справжнім мистецтвом.

Таким чином в Україні було намагання знищити генофонд кобзарства. Втрачено співців, котрі з покоління в покоління передавали свою майстерність музикування, співу, репертуар, що складався з козацьких дум і пісень, псалмів тощо.

Головні ролі у фільмі зіграли харківські актори Едуард Безрідний, Андрій Борисенко, Олександр Поляк, Софія Прончатова та ін. Фільм «Кобзарі» буде показано на VI Міжнародному фестивалі незалежного кіно «КіноЛев-2011», який пройде 21–24 серпня у Львові.

Володимир СУБОТА,
власкор «Культури і життя»,
Харків
Фото автора

Ласкаві «Кримські хвили»

Цьогоріч міжнародний фестиваль «Кримські хвили» всьоме зібрав своїх прихильників на березі Чорного моря. Історія заходу починається з 2005-го. Він зародився на криворізькому «Співограї». Упродовж наступних років «Кримські хвили» вийшли не тільки за межі Кривого Рогу, а й усієї України

Сьогодні – це кілька сотень учасників із десяти країн світу, котрі щороку приїздять сюди, щоб показати свою майстерність, знайти однодумців, посприяти за визнання журі та симпатії глядачів. Тут журі суворе, неупереджене, авторитетне та доброзичливе. Цьогоріч хореографію оцінював завідувач кафедри хореографії Волинського національного університету імені Лесі Українки Віктор Іванович Дужич-Миколайчук (Луцьк), а вокальний спів, як і минулоріч, завідувач відділу музичного мистецтва естради музичного училища імені Бориса Лятошинського Лілія Павлівна Іванова (Харків). Аналізуючи виступи учасників на прес-конференції, члени журі відзначили високий рівень підготовки всіх конкурсанти, поділилися своїми враженнями, вказали на переваги та прорахунки

представлених номерів та відповіли на запитання учасників і журналістів. Гран-прі отримали: серед вокальних колективів проект «Ветер перемен» (м. Владимир, Росія), в номінації «вокальне соло» кримська співачка Диляра Махмудова (Сімферополь), а танцювальне – колектив «Браво» (Кривий Ріг). Також журі високо оцінило виступи Поліни Киреєнко (Бобруйськ, Білорусь), Марії Роговець (Кривий Ріг), Леріки (Бельці, Молдова),

Лесі Фаліної (Полтава), Маргарити Мелешко (Київ), Надії Криворучко (Феодосія), Анастасії Каргіної (Калінінград, Росія); вокальних колективів «Шина-най» (Бобруйськ, Білорусь), «Урдел» (Якутія), «Mal-a-xit» (Полтава); танцювальних – «Вікторія» (Феодосія), «Дивертисмент» (Йошкар-Ола, Росія). Життя на фестивалі не обмежується репетиціями та концертами. Для учасників передбачена широка культурно-розважальна програма.

В рамках цьогорічного зібрання в Криму пройшли – традиційний день Нептуна, конкурс малюнка на асфальті, обрання міс Ассоль та містера Грея, майстер-класи, прес-конференції членів журі, пошукова гра-квест на вулицях Феодосії, а також дискотеки та пізнавальні екскурсії. Крім позитивних вражень на конкурсанти чекали дипломи, цінні призи, подарунки. Ніхто не залишився поза увагою і кожен зміг долучитися до свята. Директор фестивалю Станіслава Котелянська зауважила: «Наш фест – це можливість отримати задоволення та створити його іншим. Тому оргкомітет докладає максимум зусиль, щоб зробити перебування учасників на фестивалі максимально приємним і корисним. Ми впевнені, що у «Кримських хвилях» велике майбутнє, тому що це чудова перспектива – динамічно, якісно та творчо вдосконалюватися. Хочу висловити подяку тим, хто з нами, хто допомагає, хто так чи інакше причетний до нашого свята. Бажаю учасникам такого натхнення, що здатне відкривати серця глядачів, захоплювати, дарувати радість і позитивні емоції!»

Павло МЕРЗЛИКІН
Фото Сергія ГАДЖИЛОВА

І розгорнулися грані світу

У рамках нового проекту **Feel the World** у Миколаєві пройшов міжнародний «Фестиваль культур»

Фестиваль культур. Які асоціації викликає цей вираз? Чи замислювались ви, наскільки різноманітний цей світ і що ви не один такий – унікальний? Напевно, замислювались.

Візьмемо Україну. Ми розуміємо, що в її мешканців своя культура. Разом із тим не важко помітити у своєму місті багатьох представників інших народів. Не випадково існує чимало зареєстрованих національно-культурних громад, які наголошують на тому, що їхнє місце саме в Україні, що їм є чим урізноманітнити культурне життя нашої держави. Отож, ми й вирішили: доцільно провести захід, який би дозволив представникам різних народів презентувати свої культури, а всім охочим – сформувати чітке уявлення про держави світу та поспілкуватися. Тому некомерційною громадською Міжнародною молодіжною організацією AIESEC був презентований «Фестиваль культур».

AIESEC об'єднує молодих людей більш ніж із 100 країн світу, що прагнуть зробити вклад у суспільство і внести позитивні зміни до навколишнього світу. Студенти та молоді фахівці працюють у різних містах як волонтери. Три-чотири рази на рік у 15 представництвах втілюється проект «Світ без кордонів». Іноземці працюють із дітьми у школах та літніх таборах – презентують їм національні культури, вчать своїй мові, традиційним іграм і танцям. Дають їм тренінги на тему роботи в команді та лідерства.

Цьогорічний, четвертий, «Фестиваль культур» відбувся у Миколаєві напроти Каштанового скверу. Його мета

– сформувати у жителів міста чітке уявлення про різні країни світу та подолати мовний бар'єр. Захід пройшов у рамках Міжнародного дня молоді та нового проекту культурного різноманіття **Feel the World**. Проект спрямований на виховання у людей толерантного ставлення до представників інших країн, культур, віросповідань.

У фестивалі взяли участь студенти та молоді фахівці з таких країн як Китай, Тайвань, Канада, Сербія, Єгипет тощо, представники міжнародної програми стажувань AIESEC, а також члени різноманітних громад Миколаєва.

Кожен представник мав свою програму. Особливий інтерес викликала

демонстрація традиційного одягу, яку влаштували члени обласної організації азербайджанської молоді, вони ж представили свої музичні інструменти, цікавими виявилися Сальма з Єгипту та активісти молодіжної просвітньої громади японської культури «Татікадзе».

Оскільки мусульманці Сальмі заборонено танцювати в спеціально призначеному для цієї мети єгипетському одязі перед чоловіками, його приміряла одна з учасниць фестивалю. Можна сказати, що їй пощастило відчувати культуру країни сфінксів і пірамід буквально на дотик.

На прикладі ж традиційного одягу японців ми побачили, наскільки

витонченим є смак дітей Країни Вранішнього Сонця.

Бетті з Китаю приготувала китайський чай та кілька національних страв і провела майстер-клас із користування китайськими паличками. Цікаві схвально оцінили пошук, продегустувавши його.

А от завдяки Ені з Тайваню всі охочі змогли почути та побачити свої імена та прізвища, написані китайською мовою, для чого вона скористалася традиційними чорнилами та пензлями. Окрім того, Ені показала гостям фестивалю чимало листівок із чудовими краєвидами зі своєї батьківщини.

Аманда з Канади розповіла про секрети пекарства, показавши глядачам справжній канадський хліб. Свій виступ вона супроводжувала презентацією фотографій різних ландшафтів країни.

Єлена та Предраг із Сербії на відміну від решти іноземців представили міське життя в країні, познайомивши людей із тамтешніми періодичними виданнями. Як і Аманда, вони користувалися комп'ютерними презентаціями своєї держави.

Жителі Миколаєва та фото-клубу «Імппульс», які віднайшли чимало гідних кадрів, із задоволенням фіксували враження на різнобарвних знімках.

Фестиваль культур проходив лише дві години, але цього часу виявилось достатньо, щоб сповна показати різноманітні культури світу. Наступного разу організатори збираються збільшити масштаб заходу вдвічі, а саме: розширити його часові рамки та наповнити фестиваль показом культур, які не були продемонстровані.

Микола ОСТАПЧУК

Квіткове диво на Співочому полі

20 серпня у Печерському ландшафтному парку на Співочому полі голова Київської міськдержадміністрації Олександр Попов відкрив традиційну виставку квіткових композицій, цьогоріч присвячену 20-й річниці Незалежності України

Виставки квітів у Києві ведуть лік від 1953 року.

На виготовлення святкових композицій (а їх дев'ять) – головних родзинок виставки – було витрачено близько 500 тис. рослин. Це – агератум, альтернатер, бегонія, ірезине, колеус, цинерарія та інші.

Рослини для виставки висіли в теплицях ще взимку, задалегідь розробили проект, виготовили конструкції, закупили матеріали.

Барвистими композиціями дивували дизайнери КП УЗН столичних районів і КО «Київзеленбуд». Над їх створенням працювало понад 150 чоловік.

«Дорогою в майбутнє» назвали свою композицію дизайнери Дніпровського району, в основі якої – сходинок у вигляді вишиванок, їх 20 – по одній на кожен рік Незалежності, всі оформлені за мотивами вишивок центральних регіонів України.

Цим квітковим дивом на схилах Співочого поля, що проходить під гаслом «Процвітання тобі, Україно, моя рідна, моя єдина!», милувався наш спеціальний кореспондент **Юрій Шкода**. Своїми враженнями він ділиться з читачами «Культури і життя».

Засновники Києва

Хліб з калиною

Дорога в майбутнє (фрагмент)

Пара голубів

Козак Мамай

Ювілейний торт

Дідух – оберіг душі

Святковий набір

На горіхи від Рогози

(Продовження. Поч. у № 14–16)

СПРОЩЕННЯ В ГРУПАХ ПРИГОЛОСНИХ

Збіг приголосних у слові ускладнює вимову, тому в процесі мовлення один із них (здебільшого середній) випадає.

На письмі фіксується:

Випадання **д, т** у групах приголосних *ждн, здн, стн, стл: тиждень – тижневий, проїзд – проїзний, роз'їзд – роз'їзний, лестоці – улесливий, щастя – щасливий, вість – вісник, користь – корисний, честь – чесний, якість – якісний, захист – захисний, стелити – слати*. Буква **т** зберігається у словах: *зап'ястний, кістлявий, пестливий, хвастливий, шістнадцять*.

Випадання **к** у групах приголосних **скн, зкн** при творенні дієслів із суфісом **ну**: *тріск – тріснути, брязк – брязнути*. Але: *виск – вискнуту*.

Випадання **л** у групі приголосних **слн**: *масло – масний, мисль – умисний, навмисне; ремесло – ремісник*.

Зверніть увагу: спрощення відбувається при вимові, але не позначається на письмі у прикметниках, утворених від іменників іншомовного походження (*аванпостний, баластний, компостний, контрастний, форпостний, гігантський, парламентський* і подібних), у словах типу *студентський, туристський, фашистський*; у давальному і місцевому відмінках однини іменників жіночого роду першої відміни (*аспірантці, оптимістці, піаністці, хустці*).

ТЕРМІНИ ЗНАЙОМІ Й НЕЗНАЙОМІ

В українській мові терміни начебто і не відрізняються від інших слів: мають певні значення, граматичні категорії, відмінюються, вживаються як повноправні лексичні одиниці. Але терміни виражають наукові, технічні поняття, обслуговують спеціальні галузі. Їй таке їхнє призначення не могло не відбитися на характері цієї досить великої групи слів.

Тож порівняймо, як поведуться звичайні лексеми в мові літературній і професійній. Ми кажемо: *землекоп узяв лопату, дитині купили лопатку*. *Лопатка* – це маленька лопата. Однак, маючи на увазі медичний термін, що позначає широкотрикутну кістку у верхній частині спини, можна стверджувати лише жартома: в малюка – *лопатка*, а в дорослого – *лопата*. *Кулачок*, який міститься на розподільному валу двигуна, буває і великий, і маленький. Та й великий він усе ж таки *кулачок*, а не *кулак*. Від прикметника *важкий* утворюється вищий ступінь порівняння *важчий*, проте ніхто не скаже: «У них *важче* машинобудування, а в нас *важче*». Багато чи мало *масла* – ми ставимо це слово в однині. Бо, як відомо, такі іменники не виступають у множині. Це в літературній мові. А ось у професійній виступають: *масла, граніти, сталі* й подібне. Навіть рід слова іноді змінюється: *окуляри* – звичайне, *окуляр* – технічний термін (елемент складної оптичної системи з двоступеневим зображенням – мікроскопа, зорової труби). Аналогічно: *клавіша* – *клавіш*, *манжета* – *манжет*, *спазма* – *спазм*.

Таких відмінностей немало. Але що ж тут найважливіше? Лінгвісти визначили дві головні особливості терміна. По-перше, він тісно пов'язаний з певною науковою чи технічною сферою: одне й те ж саме слово в різних галузях має різний зміст (наприклад, реакція в медицині,

хімії і в політиці). По-друге, зміст терміна розкривається через точне, логічне визначення, а не лексичне значення слова.

Люди довго й наполегливо шукають і в рідній мові, і за її межами підхожу назву для нового явища в науці, техніці. Американський учений Норберт Вінер так розповідав про походження слова *кібернетика*: «Я наполегливо працював, але з перших кроків був вельми заклопотаний тим, як назвати предмет, про який я писав. Спочатку пробував знайти якесь грецьке слово, котре виражає значення «той, що передає повідомлення», але я знав тільки *angelos*. В англійській мові *angel* – це *янгол*. Отже, *angelos* уже було зайняте, і в моєму випадку могло лише викривити зміст книги. Тоді я став шукати за потрібне слово з-поміж термінів, пов'язаних із галуззю керування чи регулювання. Єдине, що я зміг дібрати, було грецьке *kybernetes*, яке означало *стерновий, штурман*. Я вирішив, що, оскільки слово, яке відшукав, уживатиметься по-англійськи, слід надати перевагу англійській вимові, а не грецькій. Так я потрапив на назву *кібернетика*. Згодом дізнався, що іще на початку XIX століття це слово попадалося у французького фізика Ампера, але осмислювалося в соціологічному плані... У слові *кібернетика* мене приваблювало те, що воно найбільше серед інших відомих мені слів підходило для вираження всеохопного мистецтва регулювання і керування, застосовуваного в різноманітних галузях».

Чимало термінів утворено шляхом метафоризації – перенесення назви з одного явища або предмета на інший на підставі подібності ознак чи функцій. Такий спосіб спільний для всіх мов. Приміром, поширений у техніці термін *сорочка* (ізольована порожнина в машинах та апаратах для циркуляції охолоджувальної чи обігрівної речовини) передається в слов'янських мовах так: в українській *сорочка*, в російській *рубашка*, в чеській *kosile* тощо. Тобто для називання спільного поняття кожна мова знаходить власні лексичні засоби.

Але є випадки, коли в природні мовні процеси втручаються позамовні чинники. У період прискореного зближення мов народів колишнього Радянського Союзу, як зазначається в навчальному посібнику «Культура слова», ознакою хорошого тону було впровадження запозичень із російської без огляду на те, існувала така потреба чи ні. З цих міркувань при загальнонародному українському слові *черевик* для називання приладу, що накладається на рейку з метою гальмування вагонів, до нашої мови введено російський термін *башмак*. Таке саме відбулося зі словом *спідниця* (вид жіночого одягу), яке в технічному вжитку поступилося місцем російському *юбка* (нижня частина бокових стінок циліндричного виробу). Не взято до уваги навіть те, що українська *юбка* – це верхній жіночий одяг з рукавами, тобто означає суперечить назві.

З української термінології в тридцять роки під гаслами інтернаціоналізації вилучили не тільки наші питомі слова, котрим у російській відповідали запозичення: *приросток* (*префікс*), *наросток* (*суфікс*), *дієйменник* (*інфінітив*). Терміни іншомовного походження, яких не було в мові північного сусіда, замінені в нас російськими. Скажімо, хімічний елемент у вигляді твердої речовини сірого

кольору, що входить до складу мінералів, звався в українській, як і в багатьох інших мовах, *арсен* (з грецької), а нам нав'язали російське *мыш'як*.

Спільна для багатьох слов'янських і неслов'янських мов назва тугоплавкого сріблясто-білого металу *манган* була заступлена словом *марганець* тільки тому, що цей германізм уживається в російській мові. Інші терміни, утворені від *манган*, – *манганін, манганіт*, залишилися (бо вони використовуються в російській термінології).

Російському *шар* (зменшене *шарик*, прикметник *шариковий*) відповідає українська *куля* (зменшене *кулька*, прикметник *кульковий*). Російська *шариковая ручка* – українська *кулькова ручка*; відповідником російського *шариковий подшипник* (шарикоподшипник) мало б бути українське *кульковий підшипник* (кулькопідшипник). Натомість з «інтернаціоналістських» міркувань у технічну термінологію запровадили семантично незграбний витвір *шарикопідшипник*.

У ботанічній термінології тривалий час уживався оригінальний український термін на позначення родини рослин *окружкові*, але в п'ятдесятих роках його замінено запозиченим *зонтичні*.

Таке бездумне калькування, аби максимально наблизитися до російської, засвідчує в українській мові довгелезна низка термінів. Ось лише деякі: *болванка, баранка, движок, затвор, карман, оборот, підйомник, рубильник, рульовий, штепсельна вилка*. Цей перелік можна доповнити неокочуваними термінологічними словосполученнями *крокуючий екскаватор, обслуговуючий персонал, ведучий спеціаліст* або взятими живцем із російської віддієслівними іменниками *вивозка, обрзка, обрубка, офлюсовка, поставка, прописка* та ін. Саме такий шлях «збагачення» української термінологічної лексики цілком відповідав «рекомендаціям» Всесоюзної наради з питань розроблення термінології в мовах народів СРСР.

Нині в незалежній Україні ми вправляємо помилки в цій царині. Видано перший у нашій лексикографії «Російсько-український словник наукової термінології. Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю і Космос». Він охоплює терміни і найпоширеніші номенонами понад 50 галузей сучасної науки і техніки. Їх тут міститься близько 120 тисяч. Побачили світ «Російсько-український словник наукової термінології. Біологія. Хімія. Медицина» та «Російсько-український словник наукової термінології. Суспільні науки», що містять майже по 100 тисяч термінів і номен. Виходять й інші видання, потреба в яких назріла вже давно.

ПАРОНІМИ

У нашій мові є велика група слів, близьких за звуковим складом і вимовою, але різних за значенням і написанням. Це так звані пароніми: *абонемент-абонент, ефект-ефект, линуту-ринуту, мимохідь-мимохіть, талан-талант* і подібні. Щоб не плутати їх у вживанні, треба знати, що виражає кожна з таких лексем. Наприклад, **абонемент** – то право користуватися, за плату або безплатно, чим-небудь (місцем у театрі, на стадіоні, книжками в бібліотеці тощо) протягом певного часу, а також документ, який посвідчує це право. *Читацький абонемент, абонемент на футбольні матчі сезону.*

Абонементом називають і відділ у бібліотеці, й замовлення та одержання для читачів літератури з інших книгозбірень. *Міжбібліотечний абонемент.*

Абонент – той, хто послуговується абонементом. Найчастіше це слово вживають на позначення особи або установи, на ім'я якої оформлено телефон, закріплено той чи той номер. «Телефонний комутатор має сигнальне обладнання, що дає можливість диспетчерові бачити і чути, який з *абонентів* викликає його для телефонних переговорів» (з журналу).

Семантично відмінні **адаптація й адаптація**. *Адаптація* – пристосування організму до певних умов середовища. Крім того, полегшення тексту для осіб, що починають вивчати іноземну мову. *Адаптація уривка.*

Адоптація – усунювання. *Адоптація малюка з дитбудинку.*

Глуз – глузд. *Глуз* – насміхання з когось, чогось. «Обличчя в Мишуні було круглясте, губи пухкі, і саме вони викликали нестерпні *глузи* дівчат» (Юрій Яновський). *Глузд* – розум, тверезе розуміння речей. «Переміг здоровий *глузд*» (Ірина Вільде).

Естакада – естокада. *Естакада* – споруда (*поміст*) для прокладання залізничного або іншого шляху над землею. *Естокада* – прямий перпендикулярний удар шпагою, рапірою чи еспадроном при фехтуванні.

Ще одна пара слів-паронімів: **афект – ефект**. Перше з них передає стан дуже великого, але короткочасного нервового збудження, під час якого людина втрачає самовладання. «В стані *афекту* він тупо гатив стиснутим кулаком лівої руки в полум'я» (Микола Руденко).

Друге виступає в таких значеннях.

1. Результат, наслідок яких-небудь ходів. *Економічний ефект*. 2. Сильне враження, викликане кимось або чимось. «Поезія від давніх-давен уміла використовувати ті *музикальні ефекти*, які дає сама мова» (Іван Франко).

Безперечно, замінювати ці пароніми один одним не можна.

Автограф – *власноручний*, зазвичай пам'ятний, підпис, напис чи текст. «Іван показав книгу з *автографом* редакторів журналу» (Микола Руденко); «Посилаю також вірш Мирного. Він може бути *автографом*» (Михайло Коцюбинський).

Іменник *автограф* часом уживають у сполученні з присвійним займенником свій. «На зустрічі з глядачами кіноактор охоче роздавав свої *автографи*» (з газ.). Виникає повторення, оскільки перша частина цього іменника – авто – якраз і означає свій, власний. У таких випадках уникати тавтології можна, випускаючи лексему свій (роздавав автографи) чи замінюючи автограф іншим словом (ставив свій підпис).

(Далі буде)

20 років незалежності України.

І так збіглося у часі, що і 20 років від дня заснування Газетно-журнального видавництва Міністерства культури і туризму України – нашого видавництва.

З яким же набутком ми прийшли в ювілейний рік, з яким настроєм?

Проблем, звичайно, предостатньо, але повернення до життя видань: газет «Кримська світлиця» та «Культура і життя», журналів «Музика», «Український театр», «Пам'ятки України», «Театрально-концертний Київ» та «Українська культура» – налаштовують на оптимізм!

Говорити, на щастя, є з ким і є про що.

Отже, всіх нас зі святом!

Колектив видавництва

Пісня про Україну

(www.zaspivaj.com)

Помірно, широко

Муз. О. Білаша,

Куплет:

Сл. Д. Павличка

До Дніпра я приходжу вмивати свій зір, щоб у темряві дух мій не

згас. І вдивляється в очі мені з-понад зір, наче батько, суворий Тарас.

Писіпів: Пахне хвиля Дніпрова, мов сіно, і гойдається в даль степову.

Україно, моя Україно, Я для тебе на світі живу!

До Дніпра я приходжу вмивати свій зір,
Щоб у темряві дух мій не згас.
І вдивляється в очі мені з-понад зір,
Наче батько, суворий Тарас.

Писіпів:

Пахне хвиля Дніпрова, мов сіно,
І гойдається в даль степову.
Україно, моя Україно,
Я для тебе на світі живу!
Як зірниця, що впала в нічну непроглядь,
Я без тебе загину в імлі,
А твоєю любов'ю я можу обнять
Всі народи й племена землі.

Над тобою стояла ворожа яса,
Ти ридала в невольничім сні,
Пролетіла крізь мене, мов куля, сльоза,
І лишила безсмертя мені.

Писіпів.

Дух мій вільний з тобою, одвічна снаго,
У простори братерства зліта,
Де сіє дорога народу мого,
Наче пісня твоя золота!

Писіпів.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____

Адреса доставки: індекс _____ м. _____

вул. _____ буд. № _____ кв. _____

домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Культура і життя»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

Платник (підпис) _____

КАСИР

КВИТАНЦІЯ

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____

Адреса доставки: індекс _____ м. _____

вул. _____ буд. № _____ кв. _____

домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Культура і життя»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

Платник (підпис) _____

КАСИР

Для того щоб передплатити газету «Культура і життя», необхідно:

- заповнити квитанцію;
- сплатити в будь-якому банку;
- надіслати копію оплаченої квитанції
 - поштою: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; – факсом: (044) 498–2363, 498–2364;
 - електронною поштою: sydorenko.iryana@gmail.com.

Щодо передплати звертатися за тел./факс.: (044) 498–2364

Газета «Культура і життя»

Засновники: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Видавець: Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України

Директор Олесь Білаш
Головний редактор Людмила Гнатюк

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – директор видавництва, Вікторія Лісничка – заступник міністра культури України, Олена Череди́нченко – завсектором взаємодії зі ЗМІ та зв'язків із громадськістю МКТ, Олена Воронько – начальник відділу театрального мистецтва МКТ, Лариса Лебедівна – завсектором мовної політики МКТ, Михайло Швед – начальник відділу музичного та циркового мистецтва МКТ, Ольга Голінська – начальник управління міжнародних зв'язків МКТ, Алла Підлужна – головний редактор журналу «Музика», Наталя Потушняк – головний редактор журналу «Театрально-концертний Київ», Алла Підлужна – головний редактор журналу «Український театр», Марія Хрущак – головний редактор журналу «Українська культура», Орест Когут – головний редактор видавництва.

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідectво про державну реєстрацію: КВ № 1026 від 26.10.1994 р.
Передплатний індекс 60969
Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Телефон, факс: (044) 498–2361
e-mail: nvu.kultura@gmail.com
http://www.uaculture.info

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором.

Думки авторів публікації можуть не збігатися з позицією редакції.

Матеріали, опубліковані в газеті «Культура і життя», є інтелектуальною власністю редакції і не можуть бути відтворені у будь-якій формі без письмового дозволу видавця. При використанні публікації посилання обов'язкове.

Наклад 2000

© «Культура і життя»
Ціна договірна